

111 589

biblioteca

BULETIN TRIMESTRIAL
DE BIBLIOTECONOMIE
EDITAT DE REVISTA
„CÎNTAREA ROMÂNIEI“

1988

4

biblioteca
biblioteca
biblioteca

biblioteca
biblioteca

biblioteca

788.013

biblioteca

Program mobilizator de muncă și acțiune revoluționară . . . ● p. 1-2
Gheorghe Anghel: *Institutul Național de Informare și Documentare — în slujba promovării noului, a progresului științific și tehnic* . . . ● p. 2-3

Mariana Taulescu: *Rolul bibliotecilor specializate tehnico-științifice* . . . ● p. 4-7

Olimpiu Naicu: *Pregătirea și perfecționarea cadrelor în domeniul informării și al documentării* ● p. 7-8

Aurel Danilov: *Informatica la I.N.I.D.* . . . ● p. 9-10

Emil Vlad: *Eficiența economică a activității de informare* ● p. 10-11

Sofia Spătaru: *Dimensiunea internațională și mondială a informării documentare* . . . ● p. 11-13

DIALOG PROFESIONAL

N. Badea, D. Matei, B. Teodorescu: *Informaticizarea Bibliotecii Naționale. „Proiectul FOLIO“* . . . ● p. 14-16

Doina Banciu și Mihaela Bora: *Aspecte privind modul de înregistrare centralizată în sistem automatizat a periodicelor străine intrate în țară* . . . ● p. 16-17

Florica Câmpeanu și Marilena Șuteu: *BU/INFOMAT — rodul unei triple colaborări* . . . ● p. 18-20

Sela Motoc: *Modalități de stimulare a creativității* . . . ● p. 21-22

AGENDA . . . ● p. 23-25

CONSULTAȚII

Mariana Taulescu, Emil Vlad: *Clasificarea documentelor* ● p. 26-28

Ana Eugenia Negulescu: *Sistem de informare săptămână* . . . ● p. 29

Andrei Moșu: *Analiza informațională* . . . ● p. 29-30

LUCRĂRI DE SPECIALITATE . . . ● p. 30-31

MERIDIAN BIBLIOLOGIC

N. Badea, D. Matei, B. Teodorescu: *Informaticizarea bibliotecilor pe plan mondial* . . . ● p. 31-cop. III

Redactor șef:

MIHAI NEGULESCU

Secretar responsabil de redacție:

ION MARINESCU

Redactori:

IOANA LUPU

ANNE-MARIE MIHIT

Tiparul executat la Intreprinderea Poligrafică „13 decembrie 1918”

Biblioteca Institutului Național de Informare și Documentare: aspecte de la sala cataloagelor și din depozit

PROGRAM MOBILIZATOR DE MUNCĂ ȘI ACȚIUNE REVOLUȚIONARĂ

Opțiunea pentru dezvoltarea multilaterală, în ritm rapid a țării noastre s-a înscris în politica partidului drept obiectiv fundamental ce se regăsește — cu claritate și fundamentare științifică — în programele conturate, etapă de etapă, începând cu Congresul al IX-lea al partidului. Obiectivele prevăzute s-au concretizat în cifre și fapte, în realizări evidente pentru întreaga lume, în fapte de conștiință ce definesc forța morală și de acțiune a unui popor. „Încă de acum 20 de ani am pus în fața partidului și poporului — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului — necesitatea unui ritm înalt și am hotărât să mergem pe această cale, subliniind că dacă nu vom acționa astfel țara noastră va rămâne în urmă din punct de vedere al dezvoltării și va fi greu să recuperăm această situație. Acum putem spune că am ales o cale bună, justă, am dezvoltat puternic patria noastră, am transformat-o dintr-o țară slab dezvoltată într-o țară industrial-agrară”.

Orientarea spre domeniile moderne ale economiei a însemnat dezvoltarea în mod corespunzător a forțelor de producție, ceea ce a condus la diversificarea rapidă a genurilor de muncă și la accelerarea corespunzătoare a procesului de acumulare de noi cunoștințe, de schimbare „din mers” a profesiilor cu tendința evidentă spre cele ce se circumscriu conceptului de muncitor de înaltă calificare, muncitor cu studii superioare.

Apresiasi în acest context, revoluția tehnico-științifică — ca factor determinant al progresului multilateral al patriei — se regăsește, prin complexele sale implicații, în toate domeniile vieții economico-sociale. Descifrind cu clarviziune procesele și tendințele ce marchează epoca contemporană, marile mutații ce au loc în știință și tehnică și care determină o continuă lărgire a orizontului cunoașterii umane în toate domeniile de activitate, secretarul general al partidului atrăgea atenția asupra faptului că „întreaga dezvoltare de construcție socialistă nu se poate realiza decât pe baza celor mai noi

cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane, în general, a legării strinse a științei cu învățămîntul și cu producția, a ridicării continue a nivelului de cunoștințe tehnico-profesionale ale tuturor oamenilor muncii”.

Calitatea superioară a forței de muncă se înscrie în actualul stadiu de dezvoltare a societății noastre drept condiție intrinsecă în realizarea tuturor obiectivelor legate de ridicarea României la stadiul de țară socialistă mediu dezvoltată. Implicațiile acestei cerințe de importanță socială în condițiile făuririi socialismului cu poporul și pentru popor se răsfring atît asupra rolului școlii — punindu-se cu necesitate problema modernizării și perfecționării în continuare a întregului proces de învățămînt, în sensul unei integrări organice a acestuia cu cercetarea și producția —, cît și asupra tuturor celorlalte forme de calificare, de perfecționare, de policalificare a forței de muncă, a acțiunii de modernizare, de robotizare, de automatizare și de cibernetizare a proceselor de producție. Implicațiile acestui proces sînt însă mult mai largi. Nu se poate concepe o receptare a cunoștințelor tehnice, a celor științifice de către o masă cît mai largă de oameni ai muncii — de diverse niveluri de pregătire și grad de instrucție școlară — fără a avea în vedere convingerile politice, morale, filozofice ce se circumscriu personalității constructorului societății noastre socialiste. Modelul uman caracteristic socialismului — așa cum apare el în concepția partidului nostru — reprezintă o imbinare dialectică, armonioasă a calităților legate de capacitatea și de dorința de a cunoaște cît mai mult cu structurile noi de gîndire, de comportament, de viață spirituală.

A acționa prin știința de a munci devine o necesitate căreia nu i se poate sustrage nici unul dintre membrii societății noastre. Cu atît mai mult cu cît fluxul de informații științifice sporește în ritm vertiginos, iar modernizarea producției se cere reactualizată la intervale scurte de timp. Raportul just existent între diferitele ramuri de activitate în ansamblul economiei noastre — evidențiat prin ci-

fre și date concludente și la recentele lucrări ale Plenarei comune a Comitetului Central al partidului și a celorlalte organisme ale democrației muncitorești-revoluționare, organizații de masă și obștești — reflectă caracterul științific, clarvăzător, profund realist al politicii partidului nostru care, sub conducerea secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a trecut, începînd cu anul 1965 — anul istoricului Congres al IX-lea, la înscrierea țării noastre pe drumul specific românesc de dezvoltare socialistă. Realizările obținute dovedesc pe deplin justetea aplicării legilor generale, a principiilor socialiste la realitățile și condițiile din țara noastră. „Privim cu îndreptățită mîndrie la ceea ce am realizat, dar și cu hotărîrea de a acționa cu toată fermitatea în vederea înlăturării lipsurilor, perfecționării în continuare a întregii activități, asigurînd astfel înfăptuirea neabătută a obiectivelor strategice prin Programul partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare fermă spre comunism” — spunea secretarul general al partidului în Expunerea sa la recenta Plenară a partidului.

Înfăptuirea consecventă a programelor de dezvoltare intensivă, de organizare și modernizare a industriei și a celorlalte ramuri ale economiei naționale, pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, necesitatea ridicării producției naționale la nivelul de performanță mondială nu trebuie să conducă la alienarea oamenilor, la marginalizarea lor. Cu cîtă căldură, cu cîtă omenie comunistă, atrăgea atenția tovarășul Nicolae Ceaușescu în Expunerea sa asupra faptului că „electronica, automatizarea trebuie folosite ca un mijloc pentru mai buna organizare a producției și a muncii, care să ușureze munca oamenilor, nu să-i elimine din activitatea productivă, nu să-i împingă la marginea societății, devenind șomeri”. Modernizarea producției, a agriculturii presupune implicit o forță de muncă capabilă să răspundă noilor exigențe legate de introducerea cuceririlor tehnicii, ale științei, ale agriculturii. Asigurarea

unei pregătiri multilaterale și tuturor oamenilor muncii, a tineretului mai ales, presupune nu numai asimilarea de cunoștințe profesionale, științifice și tehnice, ci și a celor de cultură, în general, de conducere, de economie care să le permită exercitarea în cunoștință de cauză a tuturor drepturilor și obligațiilor pe care sistemul nostru democrat revoluționar muncitoresc le asigură tuturor cetățenilor patriei.

Problema calității forței de muncă se află în plină actualitate. Ea trebuie privită nu numai prin prisma calității sale profesionale, ci și prin aceea a calității politice, a calității culturale, calități transformabile, în ultimă instanță, în voința de a munci, de a fi eficient, de a fi util societății. Activitatea de educație politico-ideologică, de ridicare a gradului de înțelegere și de conștiință a maselor se înscrie într-o unitate inseparabilă cu ansamblul de factori economici, cu practica autoconducerii muncitorești. În acest complex de factori economici, politici, culturali, psihologici, bibliotecile acționează prin propriile lor „mijloace de producție”: CARTEA. Situația bibliotecilor în acest context, în pas cu cerințele dezvoltării intensive a societății noastre, solicită din partea tuturor rețelelor ridicarea întregii lor activități la un grad superior de eficiență, reflectat în optimizarea serviciilor oferite populației, în integrarea aplicată în problematica complexă a colectivităților pe care le deservește.

În cadrul lor, rețeaua bibliotecilor specializate tehnice — prin cele 3452 de unități ale căror fonduri documentare se ridică la 20 829 000 de unități bibliotecare — se află, în momentul de față, implicate prin toate fibrele lor în miezul problemelor de producție, de creație tehnico-științifică ale întreprinderilor în care își desfășoară activitatea. Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea acestor biblioteci — aprobat prin Dispoziția nr. 195/85 din 8 mai 1987 — vine să întărească, prin prevederile sale, rolul important pe care această rețea îl are în cadrul economiei țării noastre prin asigurarea bazei de informare și documentare pentru specialiști, ingineri, proiectanți, tehnicieni, muncitori, precum și pentru celelalte cadre din uni-

tățile în care își desfășoară activitatea. Prin fondurile documentare de care dispun — cărți, periodice, rapoarte și comunicări, cataloage industriale, norme de tipizare și standardizare, brevete de invenții, certificate de inovații, manuscrise, reproduceri, hărți, fotografii, discuri, benzi magnetice, diapozitive, diafilme ș.a. —, această rețea trebuie să se implice cu o eficiență sporită în activitățile ce-i sînt destinate prin structura lor.

Data fiind importanța lor în ridicarea nivelului calitativ al producției, în susținerea mișcării de invenții și inovații se impune acordarea unui sprijin mai susținut din partea conducerilor unităților socialiste pentru asigurarea unei participări active a unor cadre din rîndul personalului muncitor la o serie de activități specifice de constituire și valorificare a fondurilor documentare. În sfera acestor activități se înscrie și elaborarea, realizarea planului curent și de perspectivă de completare a fondului documentar, efectuarea de traduceri, de sinteze documentare și de bibliografii, de exercitare a controlului științific al lucrărilor informațional-bibliografice ș.a.

Avînd în vedere faptul că drumul spre informatizarea activității de informare documentară tehnico-științifică și a activității bibliotecilor se conturează deja, ca o realitate, perspectiva dezvoltării în continuare a bibliotecilor specializate tehnice ridică probleme, mai ales în sensul pregătirii treptate a prelucrării fondurilor lor pentru trecerea în următorii ani — acolo unde sînt create condiții — la implementarea tehnicii de calcul.

În acest număr al publicației noastre — prezentînd mai pe larg activitățile specifice Institutului Național de Informare și Documentare —, aducem în atenția cititorilor noștri și probleme legate de diverse sisteme informatice sau proceduri automatizate — practicate la Biblioteca Centrală de Stat, Institutul Național de Informare și Documentare, Biblioteca Centrală Universitară. București —, de „Proiectul FOLIO” în dorința realizării unui larg schimb de vederi în beneficiul optimizării activității în acest domeniu.

BIBLIOTECA

Institutul Național de Informare și Documentare— în slujba promovării noului, a progresului științific și tehnic

Într-un răstimp istoric extrem de scurt, printr-un efort exemplar, poporul nostru, sub conducerea clarvăzătoare a partidului, a reușit să-și clădească o nouă viață bazată pe edificarea unei noi orînduiri — societatea socialistă multilateral dezvoltată — fundamentînd o structură economică industrial-agrară modernă. În obținerea rezultatelor deosebite în dezvoltarea economică, socială și politică, un rol hotărîtor s-a acordat și se acordă științei și tehnologiei implicate în modernizarea continuă a forțelor de producție, în transformarea revoluționară a întregii țări.

„Partidul nostru — se arată în Programul Partidului Comunist Român — pornește în mod constant de la considerentul că știința constituie factorul primordial al progresului contemporan, că societatea socialistă multilateral dezvoltată și comunismul nu pot fi edificate decât pe baza celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii”. Au fost create și s-au dezvoltat institute și facultăți de învățământ superior, licee de specialitate, o puternică rețea de institute de cercetare științifică și inginerie tehnologică în majoritatea ramurilor și domeniilor, toate contribuind hotărâtor la pregătirea și perfecționarea forței de muncă, la găsirea celor mai bune soluții tehnice pentru reducerea consumurilor de materii prime și materiale, combustibili și energie, reducerea importurilor, pentru continua ridicare a nivelului calității și competitivității produselor românești.

O condiție de bază a promovării progresului științific și tehnic este ca nivelul cunoștințelor celor chemați să-l transpună în viață — muncitori, tehnicieni, ingineri, oameni de știință din cercetare și învățământ —, să fie la nivelul cerințelor dezvoltării economice și să fie ținut în permanență la zi cu realizările științifice și tehnice pe plan național și mondial.

Așa cum sublinia în dese rânduri secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și citez de astă-dată din importanta Expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, adoptată ca Program de muncă și de acțiune revoluționară al partidului, al întregului popor, „Nu trebuie să uităm nici un moment că realizarea tuturor obiectivelor este posibilă numai cu oameni cu o înaltă pregătire profesională și tehnică, capabili să soluționeze cele mai complexe probleme și să asigure înaintarea fermă a patriei noastre spre cele mai înalte culmi de progres și civilizație”.

Pentru realizarea acestui obiectiv esențial au fost luate importante măsuri pe linia organizării științifice a muncii, a valorificării superioare a resurselor, pe linia promovării noilor tehnologii în producție. Institutului nostru — ca de

altfel tuturor unităților de informare și documentare din țara noastră — le revine sarcina de mare răspundere de a asigura cadrelor de conducere, tuturor specialiștilor din cercetarea științifică, inginerie tehnologică, producție și învățământ informațiile necesare cunoașterii și aplicării rapide a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii pe plan național și mondial.

În condițiile actualei „explozii informaționale” — fenomen ce reprezintă unul din efectele cele mai directe ale actualei revoluții științifice și tehnice — acest lucru nu este deloc ușor de realizat, ținând seama de volumul uriaș de date care se cer achiziționate și prelucrate, de ritmul tot mai alert al înnoirilor tehnologice care decid astăzi nivelul tehnic și calitativ al produselor și implicit competitivitatea lor pe piața internațională.

Din punctul de vedere al funcționalității sale ca organ de informare mult și interdisciplinar, institutului i-a revenit de-a lungul anilor o diversitate de sarcini, în raport cu cerințele informaționale ale fiecărei perioade în parte. Astfel, accentul a căzut în primul rând pe efectuarea traducerilor tehnice și editarea manualelor, ghidurilor și altor documentații tehnice necesare noilor ramuri industriale apărute în România, precum și pe dezvoltarea unei biblioteci tehnice al cărei fond documentar reprezintă și astăzi o resursă informațională deosebit de valoroasă, în continuă creștere. De la începutul activității sale, I.N.I.D. (pe atunci cunoscut sub inițialele I.D.T.) s-a preocupat să asigure informațiile necesare rezolvării sarcinilor generale ale dezvoltării economiei naționale, prin publicații și servicii adecvate nivelului și preocupărilor celor cărora li se adresează.

Principalele instrumente de informare și documentare elaborate de institut în primele două decenii de funcționare au fost: publicațiile de informare curentă (buletinul „Documentare tehnică” și fișe documentare), caietele selective, materialele de informare tehnică și

serviciile informaționale la cerere (sinteze documentare și cercetări bibliografice), lucrări de generalizare a experienței înaintate a întreprinderilor etc.

O dată cu crearea oficiilor și centrelor de informare și documentare de ramură (subordonate mai multor organe centrale), între sarcinile de bază ale institutului a apărut și necesitatea coordonării centralizate și îndrumării metodologice unitare a activității de informare și documentare, în scopul eliminării paralelismelor atît tematic, cît și în prelucrarea surselor de informare, elaborarea de standarde pentru activitatea de informare în vederea compatibilizării sistemelor și facilitării schimbului de informații pe plan intern și cu străinătatea, promovarea metodelor și tehnologiilor avansate în munca de documentare, pregătirea cadrelor în acest domeniu, institutul căpătînd, deci, un rol tot mai pronunțat de organ coordonator al întregului sistem național de informare și documentare.

Aceste funcții au fost consolidate prin Decretul nr. 138/1974 care reglementează, în prezent, activitatea de informare și documentare din țara noastră, institutului atribuindu-i-se prin acest act normativ atît funcții de informare a cadrelor de conducere și a specialiștilor din economia națională, cît și funcția de coordonare metodologică a activității desfășurate pe linia informării și documentării, a promovării noilor tehnologii informaționale.

Largul evantai de activități, care constituie profilul Institutului Național de Informare și Documentare, face din acesta o unitate dinamică, în permanent contact cu unitățile din economia națională, o instituție aflată într-un dialog fertil cu noutatea tehnico-științifică atît în organizarea și perfecționarea propriei sale activități, cît și în promovarea în economia națională a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii realizate pe plan național și mondial.

ing. Gheorghe ANGHEL
directorul Institutului Național
de Informare și Documentare

Rolul bibliotecilor specializate tehnico-științifice

Revoluția științifică și tehnică contemporană a introdus unele schimbări și în structura funcțională și în rolul social al bibliotecii în general, al bibliotecilor tehnice specializate în particular.

O primă schimbare de acest gen se referă la transformarea bibliotecii dintr-un depozit pasiv de documente tehnico-științifice într-un centru activ de prelucrare, ordonare și asigurare a informațiilor în raport cu cerințele de informare specifice ale specialiștilor care beneficiază de serviciile bibliotecii. Operativitatea mereu crescândă cu care se cer rezolvate problemele izvorite din practica de producție, din cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, din învățământ a diminuat bugetul de timp rămas disponibil pentru propria documentare și perfecționare profesională a specialistului. Pe de altă parte, bombardamentul informațional la care sîntem supuși toți complică și mai mult lucrurile în condițiile în care, spre exemplu, un chimist poliglot, citind 24 de ore din 24, nu ar reuși să acopere decît 5—10 la sută din ceea ce se publică în propriul său domeniu de activitate. De aici necesitatea prelucrării, concentrării și difuzării informațiilor sub forma celor mai rapid accesibile surse de informare, a introducerii în bibliotecă a sistemelor moderne de înmagazinare, prelucrare și regăsire a informațiilor.

O a doua direcție în care realitatea contemporană a introdus schimbări importante în modul de funcționare și în înțelegerea rolului social al bibliotecii tehnico-științifice se referă la raportul între centralizare și descentralizare în crearea, evidența și manipularea fondurilor documentare. Astfel, alături de marile biblioteci naționale centralizate — cu funcții multiple pe linia tezaurizării creației culturale și științifice naționale și universale — au fost create tot mai multe biblioteci specializate, cu sarcini specifice de asigurare a transferului informațional într-o singură ramură economică, disciplină științifică, domeniu al culturii etc. Scopul principal al acestei specializări îl constituie apropierea fondurilor documentare de locul în care infor-

mațiile conținute în ele pot fi cel mai direct valorificate în producție, în practica socială. Pe de altă parte însă, oricît de dotată ar fi o bibliotecă sau alta din punct de vedere al fondurilor sale documentare, este greu de presupus că ea va putea conține răspunsul la orice problemă intervenită în practica specialității pe care o servește. Situațiile în care bibliotecile sînt nevoite să apeleze la surse exterioare pentru a-și servi în condiții optime beneficiarii proprii sînt frecvente astăzi, practica împrumutului și schimbului interbibliotecar intern și internațional fiind deosebit de răspîndită. Această practică trimite însă la o tendință contrară specializării, la centralizarea evidenței fondurilor documentare existente în diferite biblioteci, la integrarea bibliotecilor în rețelele naționale și internaționale care să asigure accesul rapid al specialiștilor la sursele de informare, avînd în vedere multitudinea și complexitatea categoriilor de informații care concurează la rezolvarea problemelor cu care aceștia se confruntă în practica socială.

Apărute ca o necesitate a producției materiale, bibliotecile specializate s-au constituit ca parte componentă a structurilor organizatorice din unitățile economiei naționale. Este unanim recunoscut faptul că informația trebuie plasată alături de materia primă și de energie, reprezentînd una din resursele economice ale dezvoltării unităților economiei naționale. În acest sens se poate afirma că nu există produse sau tehnologii care să poată fi realizate fără a acumula informațiile necesare prin prelucrarea documentară analitico-sintetică.

Această abordare implică considerarea bibliotecilor tehnico-științifice ca fiind „depozitul de material documentar” organizat în raport cu cerințele impuse de producția materială respectivă. Iată deci că o bibliotecă specializată este acea bibliotecă organizată în cadrul unei instituții, întreprinderi, organizații sau institut de cercetare științifică etc. a cărei colecție este profilată pe o disciplină sau domeniu care fac obiectul activității unității respective, servind ne-

voilor de informare și documentare, în raport cu cerințele proceselor de producție materială. În acest sens, bibliotecile specializate sînt organizate pe niveluri de activitate pornind de la locul de muncă (atelier sau secții) pînă la nivel de ramură (întreprindere, centrală sau minister).

Necesitățile determinate de ridicarea producției materiale la nivelul performanțelor mondiale au atras după sine modificarea atitudinii față de bibliotecile specializate, impunînd o îndrumare metodică centralizată la nivel național.

Astfel, prin Dispoziția nr. 195/85 din 8 mai 1987, comună Consiliului Culturii și Educației Socialiste și Comitetului Național pentru Știință și Tehnologie, a fost aprobat „Regulamentul-cadru pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor specializate” care reglementează organizarea și utilizarea unitară a fondurilor documentare existente în toate unitățile socialiste.

Totodată, acest act normativ certifică funcția de îndrumare metodică, pentru bibliotecile specializate, a Bibliotecii I.N.I.D., funcție exercitată prin: cursuri de perfecționare a pregătirii profesionale, asistență tehnică de specialitate, instruire profesională, elaborarea și difuzarea de materiale metodologice.

În acest scop, în ultimii ani, I.N.I.D. a elaborat și difuzat în economia națională o serie de materiale metodologice între care menționăm: „Organizarea și funcționarea bibliotecilor tehnico-științifice specializate din unitățile economice” (cod 09001).

Răspunzînd unei necesități reale de pregătire și perfecționare profesională continuă a celor care răs-pund de această activitate în unitățile din economia națională, lucrarea tratează detaliat toate activitățile din domeniul bibliotecii, dezvoltînd problemele legate de: premisele apariției și dezvoltării activității de organizare a fondurilor documentare; completarea și constituirea fondului documentar; evidența fondului documentar; organizarea și sistematizarea fondului documentar; scoaterea din gestiune a materialului documentar; evidența contabilă a fondului documentar; activități de informare specifice bibliotecii, condiții tehnico-materiale, perspectiva activității bibliotecilor, principalele acte normative privind organizarea și funcționarea bibliotecilor ș.a.

Creșterea exponențială a volumului de informații, în raport cu cerințele beneficiarilor, a impus organizarea unei activități cumula-

tive și interactive denumită evidență centralizată documentară tehnico-științifică care are rolul de a asigura controlul producției și utilizării documentelor specializate.

Conceptul de evidență atrage după sine aplicarea unei măsuri de raționalizare, cum ar fi: eliminarea paralelismelor în efortul financiar și uman, concentrarea documentelor specifice într-un fond documentar specializat, realizarea unui flux de informare-documentare operativ, creșterea posibilității de studiu biblioteconomic, rezultatele acestei activități constituind un instrument specializat de informare.

În funcție de nivelul ierarhic de organizare, au apărut evidențe la nivel național, de ramură sau pe categorii de documente specializate.

Avantajele acestui mod de organizare sînt multiple, ele constînd, în principal, în:

— obținerea unui înalt indice de eficiență a întregului sistem, datorită posibilității evitării oricărui paralelism și dublare a eforturilor de prelucrare a fondurilor documentare;

— creșterea capacității totale de prelucrare a surselor de informare pe principiul prelucrării unice și valorificării multiple a surselor de informare;

— obținerea de economii valutare la fondul de achiziții a surselor de informare prin reducerea numărului de exemplare achiziționate per titlu, concomitent cu creșterea numărului de titluri achiziționate și a posibilităților de acces la informațiile conținute în aceste surse;

— asigurarea compatibilității și, pe această bază, a schimbului de informații între subsistemele sistemului național de informare și documentare și cu sistemele naționale ale altor țări sau cu cele internaționale specializate;

— asigurarea unei mari flexibilități (versalități) a sistemului național, a adaptabilității acestuia la specificul și cerințele concrete ale activității social-economice pe care o servește.

În afara avantajelor enumerate, organizarea unor evidențe documentare tehnico-științifice constituie un instrument esențial pentru conducerea sistemului, prin informațiile pe care aceste evidențe le pot furniza în sprijinul elaborării deciziilor de politică a informării și documentării pe plan național, privind achizițiile surselor de informare, distribuția teritorială a acestora, repartizarea eforturilor de prelucrare și urmărirea activităților desfășurate în acest scop.

Evidențele documentare tehnico-științifice constituie, pe de altă parte, adevărate izvoare de investigație științifică. De asemenea, le este destinat evidențelor documentare să alcătuiască o imagine fidelă, comparată și exactă asupra cercetării, proiectării și dezvoltării în ansamblu și asupra soluțiilor de adoptat pentru rezolvarea problemelor acestora. Ele permit diagnoza și prognoza unor fenomene sociale greu de urmărit în lipsa acestor evidențe. Factorii de decizie din domeniul politicii științei ar putea beneficia, în felul acesta, de date comparative asupra tendințelor pe plan național și mondial, corectându-și, pe această bază, opțiunile privind orientarea cercetării științifice naționale.

Asemenea evidențe documentare funcționează în prezent în toate țările care au dezvoltat sisteme naționale de informare și documentare, cîteva forme funcționînd și în țara noastră. Integrarea acestor evidențe — care, în prezent, nu comunică sau comunică prea puțin între ele — într-o concepție sistemică unitară, crearea de noi tipuri de evidențe necesare realizării funcțiilor pe care și le propune sistemul național constituie una din sarcinile cheie ale elaborării proiectului sistemului național unitar și operativ de informare și documentare din R. S. România. În forma actuală de organizare, evidențele documentare deja existente prezintă următoarele avantaje:

— permit verificarea rapidă dacă un document deja cunoscut există în țară, precum și identificarea locului de depozitare a acestuia;

— asigură identificarea surselor de informare pe domenii largi de interes (conform structurii de organizare pe clasificări tematice, cum sînt C.Z.U., Clasificarea internațională a brevetelor de invenții, Clasificarea alfanumerică a standardelor românești etc.) și efectuarea de cercetări bibliografice pe temă;

— asigură evitarea paralelismelor în activitatea de cercetare științifică, proiectare tehnologică și introducerea progresului tehnic prin regăsirea unor subiecte, traduceri, cercetări bibliografice deja efectuate, conducînd la reducerea cheltuielilor și creșterea productivității muncii în acest domeniu de activitate;

— permit optimizarea deciziilor de achiziționare a materialului documentar din străinătate și alocarea rațională a fondurilor valutare destinate achizițiilor, printr-o repartizare judicioasă a numărului de exemplare achiziționate per titlu

la nivelul întregii țări;

— înlesnesc evaluarea calitativă și cantitativă a activității editoriale din R.S. România sprijinind, prin aceasta, elaborarea politicii naționale în acest domeniu și furnizînd, totodată, o bază de date pentru anumite decizii care se iau în domeniul politicii cercetării științifice, precum și în domeniul istoriografiei culturii naționale.

Ideea centralizării unor evidențe documentare s-a afirmat în România încă de la începuturile organizării activității bibliotecilor publice.

O dată cu dezvoltarea rețelei de biblioteci și cu creșterea fondurilor documentare acumulate de către acestea, precum și din necesitățile izvorite din dezvoltarea activității de informare și documentare, în țara noastră au fost create noi tipuri de evidențe documentare, în prezent funcționînd:

● Bibliografia națională a R. S. România — realizată, în prezent, de Biblioteca Centrală de Stat a Republicii Socialiste România (B.C.S.);

● Evidența națională a achizițiilor de periodice în R. S. România — realizată, de asemenea, de B.C.S. și difuzată prin intermediul publicației Repertoriul publicațiilor străine din Republica Socialistă România;

● Evidența cărților străine intrate în bibliotecile din R.S. România — realizată de B.C.S. în scopuri de informare și documentare, avînd de asemenea efecte pe linia economiilor valutare, constituind un instrument util pentru evitarea paralelismelor în achiziționarea cărților străine;

● Evidența centralizată a traducerilor științifice și tehnice — organizată la I.N.I.D. în baza H.C.M. nr. 1036/1968;

● Evidența centralizată a tezelor de doctorat — realizată de Ministerul Educației și Învățămîntului prin intermediul Bibliotecii Centrale Universitare din București (B.C.U.). Pe baza acestei evidențe, B.C.U. editează, periodic, bibliografia cumulativă a tezelor de doctorat sustinute de cercetătorii români în țară și străinătate și de cercetătorii străini în R. S. România. Această publicație este, în prezent, singura cale de acces a publicului larg la acest gen de lucrări științifice, nepublicate, dar care prezintă un interes documentar deosebit;

● Evidența centralizată a brevetelor de invenție românești și străine — organizată de Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci, care, în afara brevetelor românești, de-

ține și descrieri de invenții provenite din 22 de țări străine;

● Evidența centralizată a standardelor românești și străine (naționale și internaționale) — organizată de Institutul Român de Standardizare (I.R.S.);

● Evidența națională a produselor, tehnologiilor și serviciilor, inovațiilor și raționalizărilor realizate în țară, precum și a licențelor din import.

O limită importantă a sistemului actual al evidențelor naționale constă în golurile încă existente în cadrul acestuia. O seamă de activități documentare, precum și tipuri de documente care pot și trebuie să fie centralizate nu beneficiază, în prezent, de evidențe naționale care să conducă la eliminarea paralelismelor și la controlul rațional al eforturilor materiale și financiare. Astfel de evidențe sînt:

a. Evidența națională a cercetărilor științifice încheiate și în curs de efectuare. Reprezintă un instrument deosebit de util în ceea ce privește planificarea și conducerea, la nivel național, a activității de cercetare științifică, cit și un instrument de informare și documentare, în scopul generalizării experienței înaintate, al eliminării paralelismelor în activitatea de cercetare. Multe țări, printre care R. P. Bulgaria, R. P. Polonă, U.R.S.S., dispun deja de sisteme complet automatizate pentru evidența centralizată a lucrărilor de cercetare. Pe plan internațional, în cadrul Sistemului Internațional de Informare Științifică și Tehnică (SIIST) al țărilor membre ale C.A.E.R., funcționează subsistemul specializat pentru lucrări de cercetare științifică, a cărui publicație de semnalare a lucrărilor de cercetare, încheiate în țările membre ale C.A.E.R., poate fi consultată la biblioteca I.N.I.D.

În țara noastră, o asemenea evidență operativă este în curs de realizare în cadrul Sistemului Informatic pentru Știință și Tehnologie (Proiectul SISTEH) dezvoltat de Comitetul Național pentru Știință și Tehnologie.

b. Evidența națională a rapoartelor de deplasare în străinătate. Rezultate în urma deplasărilor în străinătate cu prilejul schimburilor de experiență, a vizitelor de documentare, participări la manifestări științifice și tehnice internaționale etc., rapoartele de deplasare reprezintă o sursă de informare deosebit de utilă, atît în ceea ce privește urmărirea și punerea în aplicare a propunerilor cuprinse în aceste ra-

poarte, cit și în ceea ce privește sistematizarea și asigurarea accesului specialiștilor din economia națională la informații care, de regulă, nu sînt întîlnite în literatura științifică și tehnică de specialitate. Astfel de informații se dovedesc deosebit de folositoare, atît ca sursă de inspirație pentru rezolvarea unor probleme organizatorice, cit și pentru documentarea personală a delegaților care urmează să viziteze obiective din străinătate, care au mai fost vizitate anterior de alți delegați.

O asemenea evidență se prevede a se realiza în cadrul Proiectului SISTEH, dezvoltat de C.N.S.T.

c. Evidența națională a activităților de informare și documentare din R. S. România. Necesară în special pentru conducerea și coordonarea sistemului național unitar și operativ de informare și documentare științifică, tehnică și economică, această evidență va avea efecte deosebite pe linia aplicării în practică a principiului prelucrării unice și valorificării multiple a surselor de informare, precum și al unicității înregistrării documentare. Ea va constitui, cu alte cuvinte, baza sistemului informațional de conducere a activității de informare și documentare din R. S. România și, totodată, un produs deosebit de util al acestei activități, pe linia orientării beneficiarilor spre bazele de date și sursele informaționale cele mai adecvate în raport cu cerințele lor de informare. Această evidență va juca în România rolul centrelor de orientare, create în ultimii ani în țările dezvoltate din punct de vedere industrial, ale căror servicii sînt deosebit de utile și de apreciate de către beneficiari.

d. Evidența națională a documentelor științifice și tehnice nepublicate. Reprezentînd o extindere a evidenței centralizate a tezelor de doctorat, în scopul asigurării accesului celor interesați la celelalte tipuri de documente nepublicate, care conțin informații tehnico-științifice, această evidență ar putea include, printre altele:

— rapoarte de cercetare și comunicări științifice, nepublicate;

— referate prezentate de candidații la titlul de „doctor în științe” cu prilejul susținerii examenelor pregătitoare acordării titlului;

— lucrările și proiectele de stat ale absolvenților institutelor de învățămînt superior, precum și cele mai valoroase lucrări de cercetare științifică ale studenților, prezentate ca lucrări de an sau în cadrul sesiunilor științifice studentești.

Toate aceste tipuri de documente reprezintă surse valoroase de informare atît prin calitatea documentării care stă la baza elaborării lor, cit și prin originalitatea și valoarea soluțiilor propuse în multe din documentele respective. Inexistența unei evidențe naționale a acestora — pe baza căreia ar putea fi organizat un serviciu de informare la nivel național — face ca, în prezent, accesul specialiștilor interesați la acest gen de documente să fie deosebit de laborios, dacă nu imposibil.

e. Evidența națională a cercetărilor bibliografice pe temă. Necesară în scopul valorificării multiple (la toți beneficiarii interesați) a cercetărilor bibliografice pe teme care interesează economia națională, această evidență ar putea fi creată ușor, prin coordonarea eforturilor deja orientate spre acest scop.

Astfel, pentru bibliografiile realizate în rețeaua bibliotecilor publice — axate în special pe teme legate de domeniile culturii și artei și al științelor umanistice — o asemenea evidență este realizată de către Biblioteca Centrală de Stat și difuzată prin intermediul unui buletin special — Repertoriul colectiv al bibliografiilor nepublicate. Pentru domeniile tehnice, I.N.I.D. a inițiat un serviciu național de informare asupra bibliografiilor efectuate în domeniul științei și tehnologiei — sistemul de informare intitulat CERBIEF — a cărui extindere și arie de acoperire sînt încă limitate, dar care și-a dovedit deja, încă din primul an de funcționare (1979), eficiența, prin interesul manifestat de mulți beneficiari în utilizarea lui.

Observăm, așadar, că, în ceea ce privește funcțiile și sarcinile actuale ale bibliotecii specializate tehnico-științifice, specificul acestora tinde să apropie tot mai mult activitatea unei asemenea biblioteci de activitatea unităților de informare și documentare.

Cît privește evoluția viitoare a bibliotecilor specializate tehnico-științifice este cert că tendințele semnalate — alături de altele, pe care spațiul rezervat nu ne permite să le enumerăm — se vor menține și în viitor, în direcția creșterii complexității serviciilor oferite, precum și în aceea a interconectării bibliotecilor în rețele de comunicații pe plan național și internațional.

Impactul noilor tehnologii informaționale asupra modului în care bibliotecile vor reuși să facă față

acestor sarcini complexe este esențial. Dintre aceste tehnologii menționăm:

— Utilizarea pe scară tot mai largă a microportătorilor, în scopul condensării informației și reducerii volumului de depozitare a fondurilor documentare. Microfilmul și microfisa, deja utilizate pe scară largă în biblioteci, vor fi completate și — poate — înlocuite de microportători cu capacitate mult sporită... Există astăzi medii magnetice cu capacități de milioane de caractere pe un singur disc, plăci holografice de dimensiuni mai mici decât o coală de hirtie obișnuită, pe care sînt înregistrate nu mai puțin de 100 000 de pagini.

— O altă tendință ar fi aceea a utilizării în biblioteci, într-o măsură tot mai mare, a informației audiovizuale. Deja casetofonul și magnetoscopul reprezintă instrumente indispensabile bibliotecii, o parte din fondurile documentare ale acesteia fiind constituite din casete și filme tehnico-științifice, dată fiind capacitatea acestora de a transmite într-un timp scurt o cantitate de informații sporită.

— O direcție majoră o va constitui, fără îndoială, automatizarea activităților de bibliotecă și, în primul rînd, a evidenței și regăsirii documentelor după conținutul lor informațional. Există deja biblioteci complet automatizate în care fișierele bibliografice clasice au fost înlocuite de terminalul calculatorului, prin intermediul căruia cititorii înșiși pot chestiona baza de date și obține informațiile pe care le doresc. O tendință ades citată în literatura de specialitate, cu iz de anticipație științifico-fantastică, dar perfect realizabilă cu mijloacele deja existente se referă la posibilitatea ca, în viitor, dialogul dintre bibliotecă și cititor să se facă de la domiciliul acestuia din urmă, prin intermediul propriului său aparat de televiziune care poate fi cuplat — prin intermediul unui adaptor — la baza de date a bibliotecii.

— În sfîrșit, o bibliotecă modernă trebuie, de asemenea, să ofere cititorilor săi posibilitatea reproducerii rapide a documentelor pe care doresc să le rețină în fondul documentar propriu, punîndu-le la dispoziție, în acest scop, minigrave și xerografe de mare randament.

Iată deci, care ar fi contururile principale ale bibliotecii specializate tehnico-științifice a viitorului. Ele schițează imaginea unui laborator al muncii intelectuale, un laborator modern, utilat cu tehnologii informaționale puternice (mij-

loace de prelucrare automată a datelor, aparatură de citit microportători, săli de audiție, divizionare și alte înlesniri audiovizuale, în general cu tot ceea ce tehnica actuală oferă în domeniul comunicațiilor de masă), un centru de prelucrare și valorificare a informației tehnico-științifice în scopul creației tehnico-științifice.

Tehnicile de vîrf ale ultimilor ani încearcă să revoluționeze încă o dată structura bibliotecilor.

Azi, cînd bazele de date pentru informare și documentare se numără cu miile, cînd toate eforturile converg spre simplificare, spre flexibilitate, spre comprehensiune sporită, preț de cost scăzut, bibliotecilor li se oferă mijloace auto-

mate de lucru ce par într-adevăr pertinente.

De la fișa perforată — care a fost cel dintîi suport larg folosit pentru prelucrarea mecanică a datelor bibliografice — s-a trecut la utilizarea benzilor și discurilor magnetice, echipamentul de automatizare cunoscut conține modificări și îmbunătățiri.

Inovațiile aduse în ultimii ani procedelor de înmagazinare și transmitere electronică a informației au atins un prag deosebit de înalt. Printre aceste inovații menționăm: transmiterea facsimilată sau telescopia, videodiscul, editarea electronică.

Mariana TAULESCU

Pregătirea și perfecționarea cadrelor în domeniul informării și al documentării

Amplul proces de modernizare și ridicare a nivelului tehnic și calitativ al producției atrage în sfera identificării și valorificării noilor cuceriri ale științei și tehnicii pe plan național și mondial, ca și în procesul creației tehnice de masă, tot mai mulți oameni ai muncii. Sub semnul exigențelor noului mecanism economico-financiar, al manifestării unei noi calități în toate sferile activității economice și sociale, se manifestă o „foame informațională” în continuă creștere, o preocupare tot mai intensă, la toate nivelurile, pentru valorificarea celor mai noi și mai eficiente soluții tehnice. Un număr tot mai mare de cadre din unitățile economiei naționale au primit sarcina de a organiza o activitate de informare și documentare susținută la nivelul unităților respective, în conformitate cu cerințele informaționale ale acesteia și cu prevederile documentelor de partid și ale Legii nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste.

Gestionînd fonduri documentare importante, în continuă dezvoltare, aceste unități vehiculează un volum mare de date tehnico-științifice care se cer organizate și dirijate spre utilizatorii lor direcți, angajați în activitatea de creație tehnică sau în procesul de aplicare a noilor creații în producție. Acest lucru nu este posibil fără existența unui bagaj minim de cunoștințe în ceea ce privește tehnica informării și documentării din literatura tehnico-științifică, atât la beneficiarii direcți ai informațiilor tehnice, cit și la personalul însărcinat să organizeze, să gestioneze și să pună la dispoziția acestora sursele de informare și documentare care conțin aceste informații.

Multe unități au înțeles această necesitate și, ca urmare, au solicitat I.N.I.D. susținerea unor cursuri de inițiere în acest domeniu, pentru ambele categorii de personal menționat. Altele și-au trimis bibliotecarii și documentariștii să efectueze stagii de specializare la I.N.I.D. sau au încheiat contracte

de asistență tehnică cu Institutul nostru pentru organizarea activității de informare și documentare la nivelul unității. Putem menționa, spre exemplificare, Întreprinderea UNIO — Satu Mare, I.C.P.E.C.H. Brăila, Institutul de cercetări textile București, Întreprinderea electronică industrială București, Combinatul de fibre și fire sintetice Săvinești, I.C.P.M.N. Baia Mare, I.U.P.S. Suceava.

Ca rezultat al experienței cîștigate cu prilejul desfășurării acestor programe de instruire, I.N.I.D. a elaborat lucrarea „Set metodologic de tehnica informării și documentării din literatura științifică și tehnică” care se prezintă sub forma unei mape cu 18 fascicule. În afara fasciculei introductive și a celor 16 care reprezintă lecții de sine-stătătoare ce pot fi studiate separat, în funcție de cerințele de pregătire ale diverselor categorii de beneficiari, lucrarea conține și un îndrumar formularistic (fascicula 18) pentru activitatea de informare și documentare, util mai ales acelor beneficiari care organizează servicii funcționale pentru această activitate — biblioteci specializate tehnice și micro sisteme de informare și documentare la nivelul unităților socialiste.

Conceput în acest mod, setul metodologic constituie atât suportul de curs pentru programele de instruire susținut de I.N.I.D. cu cursanții din unitățile beneficiare, cât și material de studiu individual și instrument de lucru pentru documentariști și specialiști interesați în probleme de informare și documentare.

În ceea ce privește problematica abordată în lucrare, spicim din tematică: „Activitatea de informare și documentare, parte integrantă a dezvoltării economice”, „Surse de informare și documentare”, „Noțiunea de informație. Forme și categorii”, „Evidențele naționale și controlul bibliografic al surselor de informare și documentare”, „Regăsirea informațiilor prin servicii de cercetare bibliografică”, „Documentarea din brevete — instrument fundamental pentru alimentarea băncilor de date și informații factice”, „Automatizarea activității de informare și documentare”, „Principii metodologice ale constituirii băncilor de date pe produse”.

Pentru un studiu mai aprofundat al problematicii activității de informare și documentare dintr-o perspectivă mai profesionalizată, I.N.I.D. elaborează anual materiale metodologice care tratează în adîncime aspectele mai importante ale acestei activități, constituind îndrumare de lucru aplicative pentru cele mai importante operații ale domeniului. Dintre acestea au fost publicate pînă în prezent:

— „Tehnologia informării și documentării tehnico-științifice” — lucrare de o deosebită complexitate care oferă o imagine analitică asupra întregului flux al operațiilor care asigură acumularea, prelucrarea, înmagazinarea, regăsirea și difuzarea informațiilor tehnico-științifice.

— „Organizarea și funcționarea bibliotecilor tehnico-științifice specializate din unitățile economice” — conține un compendiu al experienței mondiale privind organizarea, planificarea și normarea muncii în bibliotecile specializate din întreprinderi, rolul acestora în introducerea progresului tehnic, precum și dotarea cu mijloace tehnice necesare unei bune activități de informare la nivelul acestor biblioteci.

— „Organizarea și valorificarea evidențelor documentare tehnico-științifice la nivel național” — prezintă mecanismele de organizare și funcționare a evidențelor naționale centralizate pe tipuri de surse de informare — instrumente de control bibliografic indispensabile unei bune circulații a surselor de informare între factorii interesați, precum și asigurării accesului specialiștilor la orice sursă de informare tehnico-științifică aflată pe teritoriul țării, indiferent de locul ei de păstrare.

Se află sub tipar un nou volum din această serie — „Producerea, organizarea și valorificarea microformatelor” — destinat prezentării tehnologiilor și organizării muncii în domeniul transferului de informații tehnico-științifice pe micro-purtători (microfilme și microfise) în scopul asigurării unei metodologii unitare destinate atât pregătirii celor care produc aceste tipuri de purtători informaționali moderni, cât și celor care le organizează în sisteme accesibile de valorificare integrală.

O formă specială de pregătire și perfecționare profesională, destinată în conformitate cu Legea nr. 2/1971 îndeosebi lucrătorilor din domeniul activității de informare și bibliotecilor specializate din unitățile socialiste, constă în stagiile de specializare, cu durata de 2—5 săptămîni, pe care I.N.I.D. le organizează la cererea unităților respective. În cadrul acestor stagii, lucrătorii se familiarizează cu noile tehnici și instrumente de lucru, folosind de institutul nostru, consultă materiale metodologice și alte documentații privind teoria și practica informării documentare, beneficiază de explicații și îndrumări din partea specialiștilor I.N.I.D., efectuează lucrări practice în cadrul cărora, sub îndrumarea personalului I.N.I.D., rezolvă unele probleme de documentare tehnică ale unităților în care sînt încadrați.

Activitățile de pregătire și perfecționare a cadrelor din domeniul informării și documentării tehnico-științifice sînt desfășurate și cu prilejul derulării contractelor de asistență tehnică și metodologică încheiate de I.N.I.D. cu unitățile interesate în crearea unor micro sisteme de informare și documentare proprii.

Cu toate eforturile depuse de institutul nostru în această direcție, nu putem afirma că actualele forme și programe de instruire acoperă pe deplin cerințele economiei naționale în ceea ce privește formarea cadrelor de documentariști și bibliotecari necesare unei bune organizări a activității de informare tehnico-științifice la nivelul întreprinderilor și al altor unități socialiste. Pe măsură ce tot mai multe unități solicită programe de perfecționare pentru această categorie de lucrători, se resimte și cerința de a lărgi cadrul instituțional de pregătire a lor, de a crea un sistem de instruire la nivel național al lucrătorilor din domeniul informării și documentării, chemați să contribuie cu eficiență sporită la promovarea progresului tehnic, la modernizarea și creșterea nivelului tehnic și calitativ al producției prin valorificarea în practică a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii pe plan național și mondial.

Olimpiu NAICU

Informatica la I.N.I.D.

Vorbind despre informatica aplicată în activitatea I.N.I.D.-ului trebuie să amintim că aici se gestionează cea mai mare bază de date bibliografice din țară. Ea se numește PRODOC și cuprinde informații structurate în peste 300 de coduri care acoperă aproape toate domeniile de cercetare științifică.

Această bază de date este exploatată cu ajutorul pachetului de programe MISTRAL pe un calculator de tip FELIX.

MISTRAL este un sistem de cercetare documentară prin care se pot înmagazina și regăsi informații de tip bibliografic folosind avantajele prelucrării automate a datelor.

Astfel, se poate gestiona fondul de informații și tezaure aferente, se poate folosi o strategie de regăsire a informațiilor memorate pe suport magnetic cu ajutorul unor relații logice între descriptorii, se pot scoate anumite informații statistice despre numărul descriptorilor folosiți la analiza documentelor și a cererilor de regăsire și, nu în ultimul rând, asigurarea unei protecții corespunzătoare a informațiilor din baza de date PRODOC.

Baza de date PRODOC cuprinde aproximativ 400 000 de informații cu o rată lunară de 6 000 de informații. Acest fond documentar este trimis selectiv beneficiarilor care pot astfel să fie la curent cu lucrările publicate în domeniul selectat. Tot pe această bază de date se pot face cercetări retrospective ale beneficiarilor care doresc să cunoască referințele documentelor care tratează un subiect oarecare, referințe care pot cuprinde întreaga bază de date pe zece ani în urmă. Informațiile necesare încărcării bazei de date sînt obținute folosind un document ale cărui cîmpuri au fost astfel alese încît să permită pe de o parte înmagazinarea informațiilor conform cerințelor sistemului MISTRAL, iar pe de altă parte să permită utilizarea optimă a informațiilor în informarea și documentarea specialiștilor care vin la I.N.I.D.

Prima parte a documentelor conține informații referitoare la referințele bibliografice ale articolelor prelucrate, adică titlul articolului, titlul revistei, țara, anul, luna, autorul etc.

De mare importanță pentru realizarea unei baze de date cît mai utilă este operația de indexare a articolelor.

Deși permite și alte tehnici de indexare, s-a ales indexarea liberă a documentelor dată fiind ponderea mare a datelor ce se prelucrează în afara I.N.I.D.-ului cu beneficiari externi.

Deoarece baza de date PRODOC nu se prelucrează la sediul I.N.I.D.-ului, iar utilizarea unei baze de date de mari dimensiuni, cum este PRODOC-ul, devine din ce în ce mai anevoioasă, limitată (și de posibilitățile pachetului de programe MISTRAL), s-a adoptat și o altă alternativă — pe minicalculator — a tehnicii de informare și de regăsire.

Dotarea cu minicalculatoare românești a permis utilizarea în activitatea de informare și documentare a pachetului de programe FOCUS. Acesta este un sistem de programe pentru automatizarea informării, documentare, prelucrarea, indexarea, păstrarea și regăsirea informațiilor. FOCUS permite gestionarea unor colecții mari de documente — 16 000 000. De asemenea, el contribuie la creșterea gradului de precizie, a vitezei și eficienței regășirii. Avînd o interfață utilizator cu meniuri autoexplicative, FOCUS permite ca și specialiștii nelunmaticeieni să-l poată utiliza ușor.

Dintre funcțiile importante ale sistemului amintim funcțiile utilizator care permit încărcarea și exploatarea colecțiilor de date:

- introducerea interactivă a documentelor;
- indexarea documentelor (manuală sau automată);
- încărcarea interactivă a tezaurelor;
- regăsirea documentelor folosind expresii logice între descriptorii sau căutare pe text;
- consultarea și listarea tezaurelor;
- afișarea, listarea și copierea documentelor.

Oferind facilități în lucrul cu tezaurele, FOCUS-ul a permis trecerea la o organizare a bazelor de date cu tezaure (el permite utilizarea a 25 de tezaure cu 32 000 de termeni, într-un tezaur folosind 127 de tipuri

de termeni și tot atîtea tipuri de relații).

Astfel, la I.N.I.D. se gestionează pe minicalculator — folosind FOCUS — baze de date pe domenii prioritare din știință și tehnică pentru economia națională.

Pentru a putea folosi la maximum informațiile din baza de date PRODOC, la I.N.I.D. s-a trecut la implementarea unei aplicații proprii prin care, preluînd toți descriptorii, se creează cu aceștia un dicționar general.

Rezolvarea unei asemenea probleme cu un volum mare de date necesită folosirea tehnicilor algebrei relaționale la organizarea bazelor de date. Se utilizează tehnica de a alocă pentru date spațiul efectiv pe care îl ocupă în memorie și de acces rapid la aceste date după orice ecuație de regăsire.

Metoda de acces simulează memoria internă peste cea externă realizînd astfel o memorie unică cu acces la nivel de octet.

Gestiunea acestei memorii unificate se face automat, iar datele se depun în stive, ceea ce permite autogestiunea și folosirea eficientă a memoriei disponibile.

Identificatorii înregistrărilor se reprezintă în două dicționare dinamice organizate ierarhic ceea ce oferă cel puțin două avantaje:

- acces rapid la date;
- separarea codului de datele pe care le identifică.

Se respectă astfel principiul unicității reprezentării datelor și nu există restricții asupra lungimii identificatorilor. Datele au adrese absolute, formate din numărul segmentului de date, numărul blocului în cadrul segmentului. Dimensiunea maximă a unui segment de date este de 32 de megabaiți. Dimensiunea memoriei gestionate în acest mod este practic limitată la memoria fizică existentă (maxim 16 gigabaiți echivalentul a 320 de discuri de 50 megabaiți).

Gestiunea memoriei pentru toate bazele de date se face folosind un dicționar unic de memorie liberă — „masterul” memoriei. Dicționarele folosite pentru bazele de date sînt arbori binari, utilizați frecvent ca structuri de index pentru baze de date mari.

Metoda aceasta în ansamblu folosită pentru bazele de date bi-

biografice din I.N.I.D. prezintă următoarele avantaje:

— regăsirea informațiilor pe un subiect dat utilizând căutarea pe text liber;

— economie de memorie prin compactarea documentelor;

— actualizările se pot efectua oricând deoarece reorganizarea este strict locală nefiind nevoie de o reorganizare globală a masivului de date;

— posibilități de memorare a rezultatelor obținute în urma cercetărilor bibliografice solicitate.

Pentru a asigura un timp de răspuns cât mai mic la cererile informaționale ale beneficiarilor din economie, la I.N.I.D. s-au abordat și alte aspecte ale activității în vederea prelucrării lor folosind tehnica de calcul. Astfel, sint în curs acțiunile de trecere în evidență automată a fondului documentar (reviste, publicații, cărți etc.). Această evidență automatizată va permite o căutare on-line în fondul bibliotecii, o evidență clară și sigură, ca și urmărirea circulației revistelor și publicațiilor din I.N.I.D.

Tot în spiritul ideii menționate, au fost abordate problemele legate de urmărirea serviciilor din I.N.I.D. folosind tehnica de calcul. Aplicația funcționează pentru unele servicii urmînd să fie extinsă pentru toate serviciile oferite beneficiarilor.

Perspectiva utilizării calculatorului în activitatea I.N.I.D.-ului ne duce la utilizarea pe scară tot mai largă a lucrului în regim on-line atît pentru cercetătorii din I.N.I.D., cit și pentru toți beneficiarii din economia națională.

I.N.I.D. va participa la realizarea unei rețele naționale de calculatoare în domeniul informării și documentării, domeniu prioritar pentru o economie modernă care vrea și trebuie să utilizeze la maximum cele mai noi realizări ale științei și tehnicii de pretutindeni. În același timp, va fi extins schimbul de informații documentare pe suporturi magnetici atît în țară, cit și cu parteneri din alte țări, utilizînd, și pe această cale, avantajele oferite de calculator.

Aurel DANILOV

Eficiența economică

a

activității de informare

Locul informației în procesul producției materiale

Procesul producției materiale în forma lui generalizată se definește ca fiind un lanț de activități interconținute astfel: obiectele muncii trecute prin mijloacele de muncă, acționate de forța de muncă determină un bun material care este destinat unei repartiții, unui schimb și, în final, consumului; necesitățile consumului trecute prin sfera științei condiționată de gîndirea social-politică determină din nou producția (vezi fig. 1, de la p. 11) sau, altfel exprimată, rezultă că procesul de producție reprezintă transformarea de masă a obiectelor muncii prin consumarea unei energii corespunzătoare într-o unitate de timp.

De aici rezultă o primă serie de parametri măsurabili ai procesului de producție: durata ciclului producției materiale (fig. 1 a), gradul de valorificare a materiei prime (fig. 1 b) și energia consumată pentru transformările de masă (fig. 1 c).

Informația, ca parte componentă a procesului de producție, este preluată de sfera gîndirii sociale. Apar astfel legăturile informaționale ale activității socio-umane în sfera producției materiale (fig. 1 d).

Analizînd această relație, se constată că gîndirea socială, prin intermediul științei (cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic), introduce în procesul producției materiale obiectele muncii prin obținerea unui bun material. În această structură, informația este regăsită în valoarea bunului material.

În acest sens, analiza valorii produsului conduce la două componente: valoarea timpului de muncă socialmente necesar (cantități măsurabile pe ciclu); variația de timp, de masă și energie și valoarea de întrebuințare.

Rezultă că valoarea de întrebuințare reflectă relația informațională: cu cit un produs înglobează mai multe informații, cu atît valoarea de întrebuințare a acestui

produs crește, reflectînd aspectul calitativ al produsului [vezi fig. 1 d și formula (1) de la p. 11].

Se poate afirma că unul din criteriile actuale de determinare a valorilor de întrebuințare este legat de realizarea bazelor și băncilor de date și informații pentru produse și tehnologii.

Analiza comparativă a costurilor de producție

Activitatea economică a unităților din economia națională ar trebui să reflecte — în calculul costurilor producție — și cheltuielile pentru organizarea activităților de informare și documentare în aceeași capitole în care se reflectă activitățile privind controlul calității produselor.

Rezultă astfel posibilitatea de comparare a două produse similare:

$$V_{pr1} = V_{cant1} + iV_{calit1} \quad (2)$$

$$V_{pr2} = V_{cant2} + V_{calit2}$$

Se presupune că produsele au aceeași valoare:

$$V_{pr1} = V_{pr2} \text{ sau } V_{cant1} + iV_{calit1} = V_{cant2} + iV_{calit2} \quad (3)$$

de unde rezultă:

$$(V_{cant1} - V_{cant2}) + i(V_{calit1} - V_{calit2}) = 0 \quad (4)$$

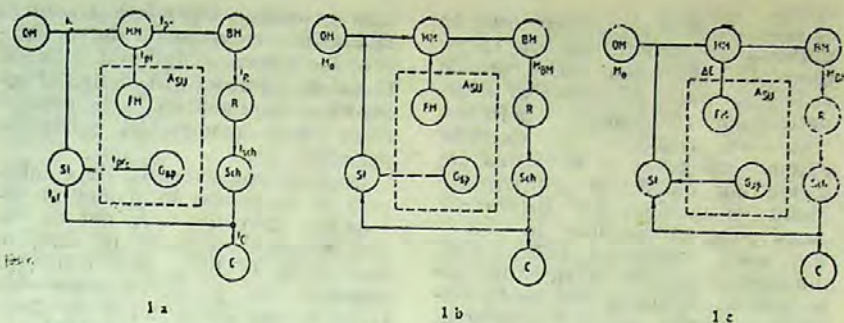
Din formula (4) rezultă variantele de activitate economică și anume:

a) $V_{cant1} - V_{cant2} \neq 0$ unde: ΔV_{cant} va reprezenta plusvaloarea generată de eficiența organizării fluxului tehnologic (timp de prelucrare mai mici, grad de valorificare a materiilor prime mai mare și utilizare energetică mai mică).

b) $V_{calit1} - V_{calit2} \neq 0$ unde: ΔV_{calit} va reprezenta plusvaloarea generată de eficiența utilizării produselor (număr de informații mai mare = valențe de aplicabilitate mai largă, parametri calitativi superiori, politică de marketing etc).

Eficiența activităților de informare și documentare

Din cele prezentate se constată că activitatea de informare și documentare prezintă o eficiență eco-

$T_1 = \sum t_i$ timp de muncă socialmente necesar

unde:
 t_0 = timpul de pornire în de lucru
 t_{pr} = timp de prelucrare
 t_{in} = timp de pregătire încheiere
 t_{re} = timp de reparație
 t_{sch} = timp de schimb
 t_{re} = timp de reacție a consumului
 t_{st} = timp pentru cercetare științifică
 t_{pr} = timp de pregătire pentru știință

$\tau = \frac{M_{BM}}{M_{OM}}$ grad de valorificare a materiei prime

unde:
 M_{OM} = masa OB
 M_{BM} = masa BM

$e = \frac{\Delta E}{\Delta M}$ energia consumată pe unitate transformare de masă

E = variație energetică
 M = variație de masă

LEGENDĂ: OM - obiectele muncii; MM - mijloace de muncă; FM - forță de muncă; BM - bun material; R - reparație; Sch - schimb; C - consum; St - știință; Gsp - gândire social-politică; ASU - activitate socio-umană; I - informații

ig.1. Procesul producției materiale

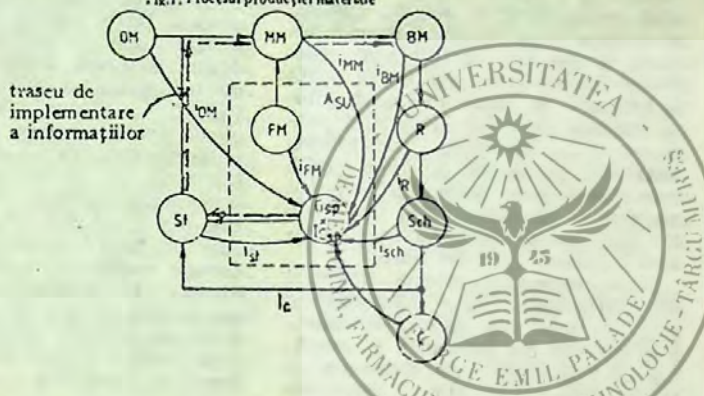

Fig.1 d

$i_{BM} = \sum_{n=1}^{\infty} i_n$ suma informațiilor despre bunul material - informații

Valoarea produsului se poate trata sub formă matematică astfel:

$$V_{pr} = V_{cantitativă} + iV_{calitativă} \quad (1)$$

unde:

$V_{cantitativă}$ = valoarea timpului de muncă socialmente necesar, ponderată cu variația de masă și energie

$V_{calitativă}$ = valoarea de întrebuințare formată din suma informațiilor ponderată cu indicele de calitate a produselor

$$i = \sqrt{-1}$$

nomică indirectă regăsită în valoarea de întrebuințare a bunurilor materiale. Dacă privind această activitate ca o activitate productivă în sine, constatăm că informația furnizată de unitățile specializate este înregistrată pe un suport (material) prin consumarea unei energii și realizată într-un timp de muncă socialmente necesar. În

acest sens, informația capătă valoare de bun material și se tratează ca atare. Astfel, eficiența acestei activități se reflectă în valoarea informației. Problema este dependentă de gradul de întrebuințare a informației funcție de satisfacerea cerințelor beneficiarilor.

ing. Emil VLAD

Dimensiunea internațională și mondială a informării documentare

Informarea tehnico-științifică constituie o parte integrantă a procesului de cercetare-dezvoltare. Eficiența cercetării și a dezvoltării este influențată de eficiența sistemului de comunicare a informațiilor tehnico-științifice.

Astăzi, în secolul revoluției tehnico-științifice, comunicarea în știință și tehnologie a devenit în toate țările cu preocupări de dezvoltare a economiei o problemă națională, de care se ocupă nu numai respectivele comunități tehnico-științifice, ci și cele mai înalte autorități de stat.

Totodată, trebuie evidențiată contradicția ce se manifestă pe plan mondial, pe de o parte, de a se menține un monopol asupra informației, iar, pe de altă parte, dorința din ce în ce mai insistentă a țărilor în curs de dezvoltare pentru un larg acces la informații și, în acest sens, pentru o nouă ordine informațională.

Dacă acceptăm realitatea că informațiile sînt generate în toate țările, că numeroase țări lucrează adesea la rezolvarea unor probleme similare, iar evaluarea valorii informațiilor generate și comunicate se poate face doar cunoscându-le pe baza unui flux informațional sistematizat rezultat din prelucrare, atunci trebuie să acceptăm atît dimensiunea națională cît și pe cea internațională, s-ar putea spune mondială, a activității de informare documentară. La susținerea acestei dimensiuni concură și faptul că în contextul existenței actualei „explozii informaționale” este practic imposibilă realizarea de către un stat, fie el foarte dezvoltat din punct de vedere industrial, a imen-

sului volum de muncă legat de elaborarea, prelucrarea, înmagazinarea, regăsirea și transmiterea informațiilor, conținute în milioanele de documente ce apar pe plan mondial în fiecare an.

Dimensiunea internațională și mondială a informării documentare este reflectată și prin apariția în ultimii ani a unor sisteme, grupări regionale și programe de informare de mari proporții. Ele lucrează potrivit principiului colaborării și cooperării, vizând diviziunea muncii de informare documentară în folosul tuturor țărilor participante. Tot mai multe țări își dau seama că nu se poate asigura prelucrarea și furnizarea informațiilor generate în diferite țări fără reunirea eforturilor, fără o diviziune internațională a muncii în acest domeniu de activitate.

Ca și în cazul cercetării și al ingineriei tehnologice, repetarea efortului de prelucrare documentară în fiecare țară este nerațională, reduce randamentul și eficiența documentării. Trebuie relevat că informația documentară publicată sau comunicată oferă o bună posibilitate și totodată un exemplu de colaborare și cooperare, cu respectarea concomitentă a principiilor egalității depline, a neamestecului și independenței fiecărei țări participante. Este foarte important ca și din punct de vedere informațional să se aibă permanent în vedere asigurarea suveranității și independenței. Astfel se menționează, spre exemplu, Sistemul internațional AGRIS, de informare în domeniul agriculturii, care furnizează informații pe baza prelucrării literaturii naționale de specialitate de către organele de informare agricolă ale fiecărei țări. În consecință, fiecare țară prelucrează relativ puțin, în schimb primește totalitatea informațiilor agricole prelucrate de toate țările participante. În același mod funcționează și alte sisteme internaționale de informare ca NIS pentru energia nucleară, SPINES pentru politica științei și tehnologiei, DEVSIS pentru științele dezvoltării și altele. La unele din aceste sisteme participă și România.

Colaborarea și cooperarea internațională a țării noastre în domeniul informării documentare se realizează pe plan bilateral cu o serie de țări pe baza unor înțelegeri semnate, cât și pe plan multilateral prin participarea la programe și sisteme internaționale de informare.

Astfel, în cadrul U.N.E.S.C.O. funcționează Programul General de Informare (P.G.I.), conceput să furnizeze un cadru teoretic pentru dezvoltarea sistemelor de informare la nivel național, regional

și internațional și să contribuie la dezvoltarea structurilor de informare. De asemenea, P.G.I. are în vedere formarea specialiștilor și beneficiarilor informării, definirea metodelor, regulilor și normelor privind culegerea și utilizarea informațiilor, elaborarea politicii și a planurilor în domeniul informării. Acest program include, în principal, toate activitățile U.N.E.S.C.O. din domeniile informării științifice și tehnice, documentării, bibliotecilor și arhivelor, inclusiv programul interguvernamental de cooperare internațională în domeniul informării științifice și tehnice, care realizează cadrul conceptual pentru dezvoltarea sistemelor de informare naționale, regionale și internaționale — UNISIST, la a cărui realizare participă și R. S. România.

UNISIST stimulează, pe de o parte, elaborarea unor fluxuri informaționale, în special pentru țările în curs de dezvoltare, iar pe de altă parte, tinde să asigure compatibilitatea unor sisteme internaționale, în așa fel, ca întreaga informație furnizată de acestea să poată fi utilizată pe baza unei metodologii unificate de către orice țară participantă. Desigur, activitatea UNISIST, începută în anul 1973, este abia în dezvoltare, dar se poate aprecia de pe acum rolul său pozitiv în îmbunătățirea pe plan mondial a muncii de informare.

De asemenea, Institutul Național de Informare și Documentare (I.N.I.D.) este, din anul 1958, membru național din partea R. S. România al Federației Internaționale de Documentare (F.I.D.), organizație neguvernamentală, fondată în anul 1895, care are ca obiectiv promovarea cercetărilor științifice, în vederea dezvoltării și perfecționării cercetărilor științifice, a informării documentare, precum și evaluarea informațiilor în domeniul științei, tehnologiei, științelor sociale, artelor și științelor umaniste, pe baza cooperării internaționale.

Calitatea de membru național al F.I.D. oferă pentru țara noastră, prin I.N.I.D., următoarele:

— informarea curentă asupra realizărilor, pe plan mondial, în domeniul informării documentare, cu precădere asupra cercetărilor efectuate în acest domeniu, prin primirea gratuită a publicațiilor F.I.D.;

— informarea curentă asupra modificărilor intervenite în tabelele de clasificare zecimală universală (instrument nemijlocit de lucru pentru organizarea tematică a materialelor documentare, utilizat în cadrul activității de informare și documentare și în marile biblioteci),

prin publicația *Extinderi și corecții la Clasificarea zecimală universală*;

— facilitarea schimbului internațional de informații în domeniul informării documentare, prin organizarea unor manifestări științifice periodice.

Un elocvent exemplu de colaborare și cooperare în domeniul informării științifice este dat de țările membre ale C.A.E.R. care, în anul 1969, în baza unei convenții semnate de țările membre ale C.A.E.R. interesate, au creat Centrul Internațional de Informare Științifică și Tehnică (C.I.I.S.T.) cu sediul la Moscova. R. S. România face parte dintre țările fondatoare ale acestei organizații.

În convenția de înființare a C.I.I.S.T., semnată în anul 1969, se menționează ca principale sarcini ale Centrului următoarele:

— Elaborarea propunerilor privind metodele și mijloacele tehnice de informare științifică și tehnică pentru țările participante la convenție, care să asigure crearea și dezvoltarea Sistemului internațional de informare științifică și tehnică (SIIST). Așa cum s-a prevăzut în „Programul complex al adăcirii și perfecționării în continuare a colaborării și dezvoltării integrării economice socialiste a țărilor membre ale C.A.E.R.”, SIIST se constituie pe baza cooperării dintre sistemele naționale, a creării de subsisteme internaționale de informare pe ramuri și tipuri speciale de informare, precum și pe baza activității Centrului Internațional de Informare Științifică și Tehnică;

— Realizarea, pe baza folosirii largi a noii tehnici, a serviriilor informaționale a organizațiilor părților contractante, în primul rând în probleme care prezintă o mare importanță pentru economiile naționale, în vederea asigurării progresului tehnico-științific;

— Publicarea materialelor informaționale necesare și folosirea altor forme de difuzare a realizărilor tehnico-științifice;

— Executarea de lucrări de cercetare științifică în domeniul teoriei și practicii informării tehnico-științifice, în special elaborarea materialelor metodologice referitoare la formele, metodele și organizarea proceselor de informare științifică și tehnică la nivelul tehnic actual, precum și pregătirea sintezelor analitice pe probleme de informare tehnico-științifică, care prezintă interes pentru părțile contractante;

— Acordarea, la cererea părților interesate, de sprijin organizatoric, metodologic și tehnico-științific pe probleme de informare științifică și tehnică;

— Acordarea de sprijin în ceea ce privește pregătirea și ridicarea calificării lucrătorilor din informarea științifică și tehnică, precum și realizarea unui schimb de experiență în domeniul pregătirii și ridicării calificării cadrelor organelor de informare științifică și tehnică din țările membre.

Centrul îndeplinește sarcinile menționate cu forțe proprii (fără să dubleze activitatea organelor naționale), în colaborare cu organele de informare ale sistemelor naționale sau prin încheiere de convenții cu organizațiile de profil ale părților contractante sau ale țărilor terțe.

Centrul este o organizație internațională și persoană juridică, pe teritoriul părților contractante.

Ca organizație internațională specializată pe problemele informării și documentării științifice și tehnice, C.I.I.S.T. este, în prezent, promotorul unor metode și tehnologii informaționale moderne, fiind dotat cu tehnică de calcul performantă de mare capacitate, cu ajutorul căreia pot fi abordate și rezolvate problemele specifice informării și documentării. Printre acestea se poate menționa realizarea legăturii on-line, în regim stabil de lucru, pentru asigurarea accesului Institutului de Documentare și Informare Științifică și Tehnică din Republica Cuba la baza de date a C.I.I.S.T. De asemenea, C.I.I.S.T. este inițiatorul și elaboratorul documentației pentru crearea rețelei multiterminale de acces direct la baza complexă de date a C.I.I.S.T. (rețeaua SIIST), care presupune realizarea legăturilor cu ajutorul mijloacelor de telecomunicație între instituțiile specializate din cadrul SIIST, precum și cu alte sisteme regionale și internaționale de informare științifică și tehnică. Dispunând de o bază de date complexă, creată atât prin achiziționarea unor baze de date externe (în domeniile energiei atomice, energeticii, electronicii, construcțiilor de mașini energetice etc.), cât și pe baza cooperării țărilor membre (asupra lucrărilor de cercetare științifică încheiate, a tezelor de doctorat susținute, a sintezelor și programelor de calculator, elaborate atât în țările membre ale C.A.E.R., cât și în alte țări dezvoltate), C.I.I.S.T. realizează o gamă largă de servicii informaționale a PSCITL*. Printre activitățile importante desfășurate de C.I.I.S.T. se mai pot menționa asimilarea și dezvoltarea pachetelor de programe aplicative, elaborarea documentelor

tehnico-normative, necesare asigurării compatibilizării la transferul informațiilor în cadrul colaborării în SIIST, acordare de sprijin în dezvoltarea sistemelor naționale de informare științifică și tehnică ale țărilor membre și altele.

Pe lângă activitățile menționate mai sus, C.I.I.S.T. are rolul să elaboreze propuneri metodologice privind funcționarea și dezvoltarea SIIST, în cadrul subsistemelor acestuia fiind depășit stadiul soluționării problemelor organizatorice și metodologice, în etapa actuală desfășurându-se schimbul curent de informații atât pe baza metodelor tradiționale (prelucrarea manuală și schimb de documente tipărite), cât și pe baza mijloacelor automatizate (prelucrarea informațiilor cu ajutorul calculatoarelor electronice și schimbul de informații pe benzi magnetice sau în regim conversațional).

Partea română și-a exprimat interesul de a colabora în cadrul SIIST, care are ca scop să faciliteze un schimb de informații științifice și tehnice, pe măsura posibilităților existente în fiecare țară și a interesului concret manifestat, participând activ la redactarea documentelor din cadrul. În etapa actuală, R. S. România participă la colaborarea în cadrul a 24 din 30 de subsisteme internaționale de informare specializate și de ramură ale SIIST.

Participarea Pății române la subsistemele SIIST constă în transmiterea de materiale de semnalare bibliografică sau referativă asupra literaturii naționale tehnico-științifice publicate sau nepublicate, dar cu caracter publicabil, pe purtătorii tradiționali, iar începând cu anul 1982 și pe benzi magnetice; efectuarea, la cerere, în condiții reciproce avantajoase, de copii ale documentelor semnalate; participarea la elaborarea unor materiale metodologice și documente tehnico-normative și a unor sinteze documentare; participarea la unele grupe de experți, manifestări științifice, cursuri și schimburi de experiență strict legate de necesitățile perfecționării acestui domeniu de activitate.

Din colaborarea desfășurată în cadrul SIIST și C.I.I.S.T., R. S. România beneficiază, gratuit sau în condiții avantajoase, de publicații care conțin un volum însemnat de informații tehnico-științifice, inclusiv din alte țări decât cele membre ale C.A.E.R. Astfel, se primesc anual semnalări prelucrate de C.I.I.S.T. și de alte subsisteme ale SIIST, pe baza materialelor venite din țările membre, cu privire la circa 45 000 de lucrări de cercetare-dezvoltare încheiate în diferite domenii teh-

nico-științifice, teze de doctorat, programe de calculator, circa 4 000 de traduceri din limbi greu accesibile, circa 480 000 de prospecte privind noi produse, mașini și utilaje realizate în țările socialiste și pe plan mondial, asupra cărora sînt informate unitățile de informare și documentare, de cercetare-dezvoltare și economice din țara noastră și care se găsesc în fondul informațional centralizat al Institutului Național de Informare și Documentare. Totodată, în baza colaborării în cadrul SIIST, în fondul Oficiului de Stat pentru Inventii și Mărci intră anual circa 800 000 de semnalări bibliografice înregistrate pe benzi magnetice cu privire la invențiile realizate în circa 40 de țări ale lumii, circa 210 000 de informații însoțite de scurte rezumate referitoare la invențiile realizate în diferite țări dezvoltate. De asemenea, s-au primit gratuit și se valorifică o serie de materiale metodologice, descrieri tehnico-normative pentru activitatea de informare documentară, instrumente de lucru pentru automatizarea proceselor informaționale, proiecte de sisteme automatizate, descrieri de pachete de programe pentru calculator, limbaje de informare, precum și sinteze pe diverse ramuri și domenii ale științei și tehnicii, informații privind congrese, conferințe și expoziții științifice internaționale și materiale pentru perfecționarea cadrelor din domeniul activității de informare și documentare, care conțin ultimile noutăți din practica mondială.

Activitatea, produsele și serviciile C.I.I.S.T., popularizate în unitățile economiei naționale de către I.N.I.D. și prin transmiterea în fiecare an a Prospectului de publicații și servicii oferite de C.I.I.S.T. și SIIST, s-au bucurat de un interes crescând al specialiștilor, manifestat prin abonamentele la publicații și cereri de servicii de informare, în special a copiilor de lucrări de cercetare științifică oferite în cadrul SIIST LCS¹.

În condițiile actuale în care pe plan mondial se manifestă tendința de continuă scumpire a surselor de informare, colaborarea și cooperarea internațională căpăta o nouă dimensiune ca importanță, Institutul Național de Informare și Documentare acordînd atenția cuvenită dezvoltării corespunzătoare a acestei laturi a activității sale.

¹ SIIS LCS — Subsistemul internațional de informare specializat pentru lucrări de cercetare științifică.

* Programe speciale de colaborare pe termen lung.

Dialog Profesional

Informatizarea Bibliotecii Naționale „PROIECTUL FOLIO”

La începutul anului 1987, o dată cu începerea construcției noului sediu al Bibliotecii Naționale (B.N.) și al Institutului Național de Informare și Documentare (I.N.I.D.) din Centrul Civic București, s-a lansat și proiectul de informatizare a acestui obiectiv.

Scopul principal al proiectului — în prima fază — era asigurarea controlului circulației materialului documentar. Clădirea care va adăposti cele două instituții este de mari dimensiuni și are sălile de lectură și depozitele răspândite pe mai multe etaje.

În aceste condiții se impune folosirea calculatoarelor pentru urmărirea împrumuturilor interne întrucât nici o soluție tradițională nu permite circulația rațională a informațiilor asociate cu împrumutul unui volum.

Obiectivul secundar era constituirea unor cataloage interactive care să permită pe de o parte controlul mai riguros al imensei cantități de informație bibliografică care va fi stocată în clădire, iar pe de altă parte informarea promptă a beneficiarilor asupra materialelor disponibile.

Cele două obiective reflectă funcțiile majore ale ambelor instituții: funcția de bibliotecă publică, respectiv cea de agenție bibliografică și centru de informare/cercetare.

Pe măsura ce proiectanții se familiarizau cu problema, cu particularitățile ei la B.N. și I.N.I.D. și cu soluțiile pe plan mondial, cele două obiective s-au generalizat și rafinat dând naștere proiectului FOLIO.

În forma lui actuală, proiectul FOLIO are ca obiectiv realizarea unui sistem integrat de bibliotecă

(competitiv pe plan european) care să constituie suportul tehnic pentru informatizarea bibliotecilor românești (indiferent de mărime) în deceniul următor.

Trebuie să menționăm că principiile constructive ale sistemului au fost validate și rafinate împreună cu profesorul S. Michael Malinconico, decan al Facultății de Informatică, Documentaristică și Biblioteconomie al Institutului Pratt New-York, fost director tehnic al Bibliotecii Publice New-York, o autoritate în domeniul automatizării bibliotecilor.

FOLIO — IMAGINE DE ANSAMBLU

FOLIO este un proiect care are ca obiectiv principal realizarea unui sistem informatizat de gestiune a activităților de bibliotecă.

Condițiile concrete de desfășurare a proiectului, cerințele impuse de beneficiar și intențiile de perspectivă ale realizatorilor au influențat puternic structura și soluțiile tehnice adoptate.

Încercând să rezumăm, putem cita următoarele elemente de context cu pondere importantă în deciziile adoptate:

— existența unor beneficiari direcți (Biblioteca Națională și I.N.I.D.) cu cerințe clare și cu diferențe semnificative în specificul activităților desfășurate;

— existența unui număr mare de viitori utilizatori potențiali ai sistemului (estimat de noi la peste 150 în viitorii 6—7 ani);

(Aceasta a impus adoptarea unor

soluții care să permită implementări personalizate sau parțiale ale sistemului FOLIO.)

— lipsa unor preocupări anterioare, pe plan național, pentru realizarea și implementarea unor sisteme integrate de acest tip;

(Ca o consecință, proiectul a trebuit să trateze probleme de organizare și standardizare și să propună soluții de compatibilizare cu standardele internaționale în vigoare.)

— limitarea severă a resurselor de timp, umane și financiare disponibile pentru realizarea proiectului;

(Aceasta a impus restrângerea numărului de componente abordate și o eșalonare în timp a realizării lor.)

— capacitatea limitată a echipamentelor disponibile și lipsa unor echipamente specializate (de ex. cititor de cod cu bare).

O parte dintre aceste limitări sînt vizibile la nivelul soluțiilor adoptate, mai ales al interfeței utilizator.

Soluția actuală încearcă să propună o soluție de sistem modernă în condițiile limitărilor impuse și, totodată, să permită o dezvoltare viitoare naturală a sistemului care se va realiza.

FUNCTIUNI

Stabilirea funcțiilor pe care urmează să le asigure sistemul s-a făcut plecînd de la modelul general prezentat în schema de la p. 32 (fig. 1), cu o anumită restrîngere a ariei de tratat și cu ideea realizării de subsisteme independente interconectabile.

Ca rezultat, s-au conturat două subsisteme independente:

* Vezi și articolul „Informatizarea bibliotecilor pe plan mondial”, p. 31 — cop. III.

— FOLIO/INFO — subsistemul de informare;

— FOLIO/CIRC — subsistemul de circulație care se pot interconecta prin transmitere de înregistrări bibliografice în maniera de prelucrare „batch“ (off-line).

O imagine de ansamblu a celor două subsisteme și a modului de interconectare a lor se află în schema alăturată (fig. 2).

Prin comparație cu imaginea generală a unui sistem de bibliotecă se poate observa că într-o primă etapă — versiunile 1 și 2 — urmează a se implementa următoarele funcții:

- FOLIO/CAT — cataloage și clasificare on-line;
- (1) — FOLIO/PAC — informare on-line;
- (1) — FOLIO/CRC — controlul circulației și imprumuturilor;
- FOLIO/BIB — extragere bibliografică, inclusiv bibliografia națională și alte furnizări de date pe suport;
- FOLIO/CNV — furnizare de înregistrări pe suport în format UNIMARC;
- (1) — FOLIO/LOA — încărcare date bibliografice în subsistemul de circulație.
- FOLIO/STA — statistici;

Se va realiza și o componentă de încărcare a datelor bibliografice în regia „data entry“ care să satisfacă cerințele specifice pentru operația de retroconversie și să ofere și o alternativă de lucru pentru organizațiile care nu pot realiza catalogarea on-line din diferite motive.

Nu fac obiectul acestei prime etape de implementare o serie de funcții specifice cum ar fi: achiziția, controlul periodicelor, funcțiile administrative și poșta electronică. O parte dintre ele urmează a se realiza în versiuni viitoare ale sistemului FOLIO.

Comentind soluția funcțională propusă, se poate observa că ea va putea satisface cerințele unui număr mare de biblioteci cu fonduri, dotări tehnice și poziții diferite. De asemenea, el va permite interconectarea la fluxuri de informații externe și va putea sta la baza constituirii unor rețele de informare și schimb de informații la nivel național.

SUPORTUL TEHNIC AL SISTEMULUI

Orice sistem automatizat de bibliotecă trebuie să răspundă satisfăcător cel puțin la trei cerințe majore:

— să fie capabil să stocheze, să manipuleze și să disemineze o cantitate foarte mare de informații cu o structură complexă;

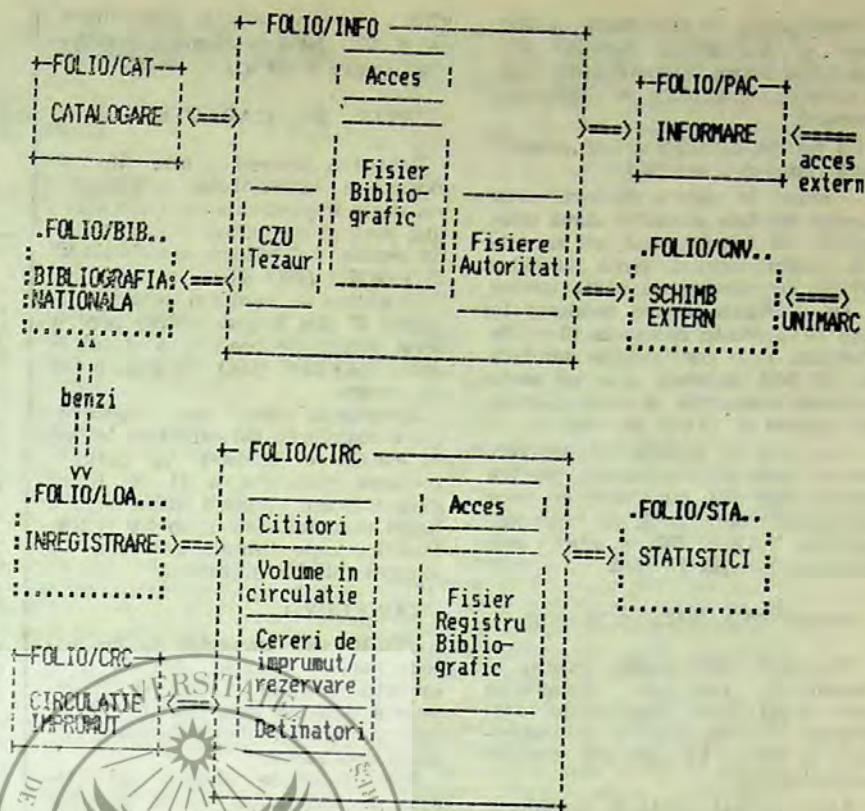

Figura 2: Structura generală FOLIO

— să poată deservi simultan un număr mare de utilizatori — cel puțin de ordinul zecilor — care sînt fie cititori, fie bibliotecari;

— să aibă o fiabilitate sporită, oprirea lui putînd pune sub semnul întrebării însăși funcționarea unei biblioteci automatizate.

Aceste trei cerințe au implicații serioase atît în ceea ce privește caracteristicile programelor cit și, mai ales, în privința echipamentelor de tehnică de calcul utilizate. O sumară trecere în revistă a sistemelor consacrate, pe plan mondial, arată că se întrevăd trei alternative majore:

— utilizarea unor calculatoare de putere mare;

— utilizarea unor echipamente specializate;

— utilizarea unor minicalculatoare universale pe 32 de biți cu configurații specializate.

Plecînd de la posibilitățile existente în țară și în dorința servirii unei mase mari de utilizatori în proiectul FOLIO am ales utilizarea unor minicalculatoare româ-

nești din clasa I 102F/4M cu configurații extinse.

Pentru a vă face o idee asupra configurațiilor necesare vă propunem un scenariu ipotetic:

„o bibliotecă cu 1 000 000 de unități bibliografice gestionate automat, un număr de 10 000 de cititori, un număr de 10 depozite, 10 săli de lectură și 10 000 de volume imprumutate la sală, sau în exterior, la un moment dat, și 10 000 de cereri de rezervare simultane“.

Pentru tratarea automatizată a circulației și cataloagelor rezultă următoarele cerințe de configurație:

CIRCULAȚIE: 350 milioane caractere (MB) memorie disc

25—30 terminale display

10 imprimante tip hard copy.

CATALOGAGE: 1 400 milioane caractere memorie disc

25 terminale display

6—7 stații de lucru tip PC.

Rezultă că subsistemul de circulație poate fi rezolvat cu un minicalculator I 102F/4M cu 4 unități de discuri magnetice.

Subsistemul de informare și gestiune a cataloagelor necesită trei minicalculatoare interconectate care să asigure capacitatea de memorare necesară.

La aceste considerații se adaugă două remarci importante:

— având în vedere că încărcarea bazelor de date ale celor două subsisteme se face treptat, cu un regim mediu anual de circa 100 000—200 000 de volume, se poate începe și cu configurații mai modeste în ceea ce privește memoria disc. De exemplu, pe o configurație standard cu 100 MB memorie disc se poate controla circulația a circa 300 000 de volume și 10 000 de cititori;

— se are în vedere, pentru versiunile viitoare, utilizarea pentru subsistemul de circulație a unor minicalculatoare pe 32 de biți compatibile VAX-11/730, a căror producție a început în țară.

FORMATUL BIBLIOGRAFIC

Formatul bibliografic extern al sistemului cuprinde structurile celor două tipuri majore de înregistrări: bibliografice și de autoritate, în forma în care sînt vizibile utilizatorului.

Acest format poate fi considerat de tip MARC. Unul din criteriile majore care au ghidat proiectarea lui a fost facilitarea conversiei în și din formatul UNIMARC (IFLA 80) și UNIMARC/Autorități (IFLA 88). Din acest motiv fiecare element din UNIMARC are echivalent în formatul FOLIO. Pe de altă parte, el este compatibil cu formatul B.C.S. (BCS 82) în sensul că fiecare element din formatul B.C.S. are echivalent în formatul FOLIO. Acest lucru a fost impus de necesitatea de preluare în sistem a bibliografiei naționale înregistrate deja pe suport magnetic din 1982.

Reciproc însă, nu toate elementele formatului FOLIO au echivalent în formatele menționate. Cu alte cuvinte el este mai bogat decât ambele, mai ales în ceea ce privește înregistrările de autoritate. Această opțiune a fost justificată de două rațiuni:

— formatul trebuie să satisfacă necesități specifice a două tipuri de instituții de informare: bibliotecii și centre de informare tehnicoștiințifică;

— formatul va fi utilizat în anii '90, deci trebuie să aibă rezerve măcar pentru necesitățile previzibile ale acelei perioade.

Tezaurile sînt structurate pe baza recomandărilor standardelor ISO

2788 — pentru tezaure monolingve — și ISO 5964 — pentru tezaure multilingve (ISO 86).

SETUL DE CARACTERE

Pentru a acoperi o arie cât mai extinsă a materialului catalogabil s-a decis implementarea a două seturi majore de caractere: setul latin extins — conform standardului ISO 6937/2 (ISO 83) — și setul cirilic extins — conform setului numărul 37 din Registrul ISO pentru setul cirilic de bază și a standardului ISO 5247 (ISO 84) pentru setul extins.

Adoptarea celor mai cuprinzătoare standarde (96 caractere latine, 52 caractere cirilice) va permite tratarea completă a 41 de limbi care folosesc alfabetul latin și a 6 limbi care folosesc alfabetul cirilic. Practic, toate limbile europene cu excepția limbii grecești.

CONCLUZII

FOLIO este imaginat ca un sistem parțial integrat, deschis unor evoluții viitoare și apt să deservască o mare varietate de biblioteci și unități de informare de toate profilurile.

Prin funcțiile oferite, subsistemul de informare va fi superior actualilor sisteme de informare documentară.

Subsistemul de circulație va permite controlul circulației materialului bibliografic, tratarea cererilor de rezervare și împrumut interbibliotecar on-line, facilități care în prezent nu sînt oferite de bibliotecile din țară.

Alinierea la toate standardele importante din domeniu certifică orientarea către o soluție de calitate a problemei, schimb și colaborare.

Implementarea sistemului la B.N. și I.N.I.D. ridică serioase probleme organizatorice și cere o mare investiție de efort.

În primul rînd se impune demararea unui proces de retroconversie care să asigure un stoc semnificativ de înregistrări bibliografice, pe lângă cele preluate din bibliografia națională la B.N., respectiv PROCOD la I.N.I.D. Însă aceasta trebuie să fie precedată cu un pas de constituirea fișierelor de autoritate și înregistrarea pe suport cel puțin a unui nucleu al clasificării CZU.

Avînd în vedere că aceste fișiere vor fi de utilitate generală în viitor, o colaborare între instituțiile de profil la constituirea lor ar fi benefică.

N. BADEA, D. MATEI,
B. TEODORESCU

Aspecte centralizată a periodicelor

Intensificarea cerințelor de informare în toate domeniile de activitate, ca urmare a includerii informației printre componentele activităților de cercetare, proiectare și producție, a făcut ca organismele menite să asigure informarea și documentarea (biblioteci, centre de informare și documentare etc.) să treacă la adoptarea a noi tehnici și metode de prelucrare și furnizare a informației colectivităților deservite.

Cu trecerea în ultimul deceniu organismele de informare și documentare au trecut la implementarea de sisteme informatice sau proceduri automatizate în propria activitate.

Una din cerințele principale ale sistemului de informare național o reprezintă și înregistrarea și prelucrarea informațiilor asupra publicațiilor străine (periodice) intrate în țară. La nivel național, publicația care oferă informații asupra acestei categorii de documente este „Repertoriul periodicelor străine intrate în bibliotecile din Republica Socialistă România”.

Repertoriul are ca obiectiv general înregistrarea centralizată a publicațiilor periodice străine intrate în țară și informarea pe această bază a beneficiarilor din economia națională.

Informațiile conținute în „Repertoriul periodicelor străine” sînt prezentate într-o structură și regăsire accesibilă utilizatorilor și anume descrierile publicațiilor sînt ordonate pe domenii de cunoștințe conform CZU, în cadrul CZU — alfabetic pe titluri, lucrarea avînd asociat și un index alfabetic al titlurilor.

Pînă în prezent „Repertoriul” s-a efectuat în sistem tradițional (manual) cu o periodicitate anuală. Realizarea „Repertoriului” incumbă pe lângă o importantă activitate intelectuală de formalizare a datelor privind publicațiile seriale și un mare volum de muncă de rutină ce constă în ordonarea, alfabetizarea și redactarea publicației propriu-zise.

Trecerea la înregistrarea și elaborarea automatizată a repertoriului are avantaje evidente:

— constituirea la nivel național a unui fond de date uniform, di-

privind modul de înregistrare în sistem automatizat străine intrate în țară

receptivitate prin facilitățile oferite de tehnica de calcul;

— realizarea automatizată a „Repertoriului publicațiilor străine” cu efectul direct al reducerii efortului de rutină și scurtării timpului de livrare la beneficiari;

— reducerea volumului de muncă privind centralizarea anuală a datelor privind publicațiile străine efectiv intrate în țară;

— posibilitatea realizării a numeroase informări de tip evidentă, statistică etc.

Pentru formalizarea descrierii bibliografice a publicațiilor seriale s-au luat în considerare normele naționale și internaționale utilizate în activitatea de bibliotecă — Codul național de catalogare și ISBD(S) —, ținând cont în același timp și de asigurarea compatibilității la nivelul elementelor de date cu sistemele internaționale ISDS și MARSI.

Pentru relevarea domeniului publicației seriale s-a adoptat CZU.

Din analiza necesităților de valorificare a informațiilor privind publicațiile seriale străine intrate în țară s-au identificat și unele elemente de date specifice:

- țara de proveniență a publicației seriale;
- deținătorii (instituții deținătoare a publicațiilor periodice străine);
- proveniența (abonament, schimb internațional, schimb + abonament);
- data (anul) de referință pentru care se face semnalarea documentelor ce intră în componența „Repertoriului”.

Având în vedere cerințele de prelucrare s-au adoptat două colecții de date și anume:

— date privind publicațiile seriale;

— date privind deținătorii.

S-a procedat astfel intrucit caracteristicile și prelucrările care se efectuează asupra celor două colecții de date sînt diferite.

Colecția de date privind publicațiile seriale conține următoarele elemente de date:

- CZU
- țara de proveniență a publicației
- titlul propriu-zis

- titlul seriei
- titlul subseriei
- titlul paralel
- responsabilități
- mențiuni de ediție
- localitate
- editura
- note
- ISSN
- INDEX (pentru publicații est)
- titlul cheie
- proveniența.

Colecția de date privind deținătorii conține următoarele elemente de date:

- anul de referință
- siglă deținător
- denumire în albi deținător
- localitate, județ.

Între cele două colecții de date există următoarele relații de tip rețea:

- o publicație periodică — mai mulți deținători;
- un deținător — mai multe publicații periodice.

La nivelul colecției de date privind publicațiile seriale trebuie asigurate și legăturile cronologice referitoare la evoluția în timp a unui periodic sub aspectul modificărilor survenite în apariția acestuia (schimbări de titlu, scindare în două sau mai multe publicații, reunirea unor publicații etc.). Aceste tipuri de legături se vor realiza în timp, pe măsura dezvoltării sistemului de înregistrare automatizată a periodicelor luînd în considerare ca an de referință anul 1987.

Din analiza cererilor de informare ce trebuie satisfăcute prin consultarea colecției de date asupra periodicelor, s-au identificat următoarele cerințe de acces direct:

- CZU
- titlul propriu-zis, titlul seriei, titlul subseriei
- țara
- proveniența.

Prin consultarea colecției de date asupra deținătorilor s-au prevăzut a se obține informări asupra periodicelor existente într-un județ, menționîndu-se, la cerere, și beneficiarii din județul respectiv care dețin periodice.

Volumul de date estimat la nivel anual este de cca. 18.000 înregistrări, cu o medie de 700—1.000 caractere/înregistrare.

Volumul actualizărilor anuale asupra colecției de date privind publicațiile seriale se cifrează la cca. 2.000—3.000 înregistrări (intrării noi de publicații, dispariția intrărilor unor publicații), actualizări care se reflectă și în colecția de date — deținători.

Problema uniformizării datelor este activitatea cea mai dificilă intrucit presupune un volum mare de muncă intelectuală și implicit respectarea riguroasă a nenumărate reguli, date fiind caracteristicile datelor și prelucrărilor:

— date de forme și structuri variabile (care trebuiesc formalizate uniform);

— necesitatea respectării normelor de bibliotecă la formarea descrierilor și alfabetizarea acestora pe 4 nivele (CZU, titlul publicației, titlul seriei, titlul subseriei);

— necesitatea corectitudinii semantice la nivel de caracter a datelor (care trebuie reflectată în regulile de formalizare a datelor);

— volum mare de date ce trebuie să fie prelucrat simultan.

În prima etapă a automatizării înregistrării publicațiilor străine s-a procedat la formalizarea datelor pe un formular tipizat transmis tuturor deținătorilor, Bibliotecii Centrale de Stat revenindu-i sarcina de a centraliza și uniformiza datele referitoare la una și aceeași publicație.

Procedurile de constituire a fondurilor de date automatizate sînt prevăzute a se elabora pe minicalculatorul INDEPENDENT. Introducerea datelor, corectarea și validarea acestora precum și procedurile automatizate de elaborare a „Repertoriului” se vor efectua de către Biblioteca Centrală de Stat.

În etapa următoare a automatizării, deținătorii vor transmite numai actualizările survenite în propria colecție de documente în anul de referință.

Pentru extinderea sistemului s-a prevăzut ca, în funcție de cerințele la nivel teritorial, să se transmită datele privind publicațiile străine intrate în teritoriu pe suport magnetic (bandă magnetică), într-un format ce se va conveni ulterior în consens cu formatele existente în domeniu pe plan internațional.

Astfel, la nivelul fiecărui județ, se poate constitui o bază de date cu publicațiile existente în teritoriul respectiv.

În condițiile intrării în funcțiune a rețelei naționale de calculatoare procesul de difuzare-colectare se va putea realiza on-line.

Doina BANCUI
Mihaela BORA

BU/INFOMAT — rodul unei triple colaborări

Introducere

BU / INFOMAT (Biblioteca Universitară / informarea în domeniul matematicii) este denumirea sistemului informatic documentar realizat prin colaborarea dintre ICSIT-TCI, Centrul de Calcul al Universității București și Biblioteca Centrală Universitară București, cu concursul cadrelor didactice de la Facultatea de Matematică.

Inițiativa implementării unui sistem informatic documentar pentru domeniul matematicii aparține BCU București, care și-a propus să realizeze prelucrarea în regim automatizat a publicațiilor străine aflate în colecțiile sale, în vederea creării unei baze de date care să asigure stocarea și regăsirea mai eficientă a informațiilor.

Sistemul FOCUS părea să răspundă cel mai bine, prin destinația, funcțiile și caracteristicile sale principale, atît cerințelor de natură biblioteconomică și documentară, cît și necesităților de informare ale utilizatorilor finali — matematicienii¹.

De aceea, s-a decis ca BCU să beneficieze de echipamentul și specialiștii de la Centrul de calcul al Universității București, pentru ca, în colaborare cu ICSIT-TCI, să implementeze sistemul informatic în domeniul matematicii. Ca urmare, s-a inițiat în 1987 un experiment despre care dorim să prezentăm câteva informații, firește, de pe pozițiile bibliotecarilor, deci ale unor beneficiari neinformaticieni.

Formatul de înregistrare a datelor

Primul moment al colaborării l-a constituit proiectarea formatului de înregistrare, suficient de cuprinzător pentru a include datele din toate tipurile de documente supuse prelucrării: cărți, broșuri, articole din seriale (periodice), microformate, materiale cartografice, materiale de grup (standarde, brevete).

S-a stabilit ca nivelul bibliografic al prelucrării acestora să fie **monografic** — pentru documentele într-un singur volum (parte), **analitic** — pentru articole din seriale și capitole (părți) din lucrări monografice sau **colectiv** — pentru publicații în mai multe volume (părți).

Au fost definite cîmpurile de lungime fixă și variabilă, cu atribuțiile lor, ținînd seama de nor-

mele bibliotecare (reguli de descriere, de stabilire a vedetelor de autori, persoane fizice și de colectivități), de cele de informare și documentare (limbaje informaționale, rezumate) și de cerințele standardelor de specialitate (codurile de limbi, de țări, prescurtări etc.).

Cîmpurile de lungime fixă oferă informații privind gruparea, forma și proveniența documentelor indexate.

„Număr curent” (NRC), pentru care au fost rezervate opt caractere, se atribuie de către operatorul de la centrul de calcul la momentul încărcării documentului.

„Nivel bibliografic” (NBL), cu un caracter, se codifică prin C — nivel colectiv, M — nivel monografic și A — nivel analitic.

„Tip de document” (TDC), cu două caractere, se completează conform unei liste deschise cuprinzînd, de exemplu: AG — articole, capitole, TR — tratate și alte expuneri avansate; TD — teze de doctorat; MF — microfise; SB — standarde și brevete; HR — hărți etc. Lista poate fi îmbogățită cu noi tipuri de documente introduse pe parcurs.

„Forma fizică a documentului” (FPD) codifică prin trei caractere categoriile de documente supuse prelucrării: CRT — cărți, broșuri; PRD — periodice; MCF — microformate; CTG — materiale cartografice; GRP — materiale de grup.

„Țara” (TAR) în care apare documentul este codificată prin două caractere, preluate din standardul de specialitate².

Cîmpurile de lungime variabilă redau elementele descriptive și de conținut care individualizează fiecare document în parte.

„Limba” (LMB), deși codificată întotdeauna prin două caractere, conform standardului de specialitate³, este un cîmp de lungime variabilă. Fiind repetitiv, este apt să prezinte documente care redau informații în mai multe limbi.

„Adresa”, cuprinzînd sigla (ASG) și cota topografică (ACT), localizează biblioteca și identifică documentul în cadrul colecției din care face parte acesta. Pentru sigle s-a întocmit o listă deschisă, asociată.

Pentru înregistrarea tuturor tipurilor de responsabilități s-au rezervat patru cîmpuri speciale, în

cadru cărora datele sînt redade conform regulilor de catalogare internaționale⁴.

„Intruniri”, cîmp agregat, conține cinci cîmpuri elementare.

Tip (ITP) indică tipurile de intruniri conform unei liste controlate⁵, asociate, de exemplu conferințe, congrese, simpozioane etc. și permite regăsirea grupată a documentelor care conțin informațiile referitoare la respectivul tip de intruniri.

„Denumire” (IDN) înregistrează titlatura oficială, uniformă a intrunirii respective, în limba statului sau într-o limbă de circulație internațională, după caz⁶.

„Număr” (INR) precizează în cifre arabe numărul de ordine al intrunirii, dacă este cazul.

„Loc” (ILC) indică denumirea localității în care s-a ținut manifestarea.

„An” (IAN) redă în cifre arabe anul / anii de organizare a intrunirii.

„Autori persoană” (APR), al doilea cîmp al responsabilităților, cuprinde, în vedete uniforme⁷, numele și prenumele autorului/autorilor documentului indexat. Cîmpul este repetitiv, dînd posibilitatea înregistrării pînă la zece autori.

„Autori colectivitate” (ACL), al treilea cîmp al responsabilităților, repetitiv, consemnează în vedete uniforme denumirile instituțiilor sau organizațiilor cu rol de autori ai lucrării.

„Editori” (EDT), cîmp repetitiv, redă responsabilități de tip secundar (editori, redactori) în vedete uniforme.

Toate cîmpurile de responsabilități au fost definite ca indexabile, pe baza lor realizîndu-se indexuri asociate.

„Titlu” este un cîmp agregat, cu patru cîmpuri elementare.

„Titlu propriu-zis” (TPZ) indică, în limba documentului, titlul propriu-zis. În cazul prelucrării la nivel bibliografic A (analitic), acest cîmp se completează cu titlul articolului, al capitolului, studiului cuprins în culegere sau al volumului individual dintr-o lucrare în mai multe volume.

„Subtitlu” (TEST) conține informații despre titlu, inclusiv menționarea ediției în limba documentului indexat

„Titlu paralel” (TPL) indică titlul în alte limbi conform paginii de titlu, în cazul edițiilor bi-sau polilingve.

„Titlu tradus” (TTR) cuprinde forma tradusă în limba română a titlului propriu-zis și a informațiilor despre titlu, între paranteze rotunde.

„Publicație gazdă“ conține două cimpuri elementare, prevăzute pentru situațiile diferite ale prelucrării de nivel analitic — din seriale (periodice), sau din cărți ori alte categorii de documente (de ex. materialele audiovizuale).

„Serial“ (PGS) înregistrează titlul publicației seriale, codul de țară, vârsta publicației, numărul fasciculei, luna și anul calendaristic.

„Carte“ (PGC) indică titlul cărții sau al altei categorii de document precum și numărul volumului sau al capitolului, cu precizarea titlurilor respective, când este cazul.

„Date de apariție“ este un cimp agregat, cu trei cimpuri elementare.

„Loc“ (DLC), cimp repetitiv, cuprinde denumirea localității/localităților de publicare a documentului.

„Editură“ (DED), cimp repetitiv, redă denumirea editurii/editurilor.

„An“ (DAN) indică anul de publicare, iar în cazul prelucrării la nivel colectiv — primul și ultimul an de publicare a întregii lucrări, separați prin linioară.

„Descriere fizică“ este un cimp agregat, prevăzut cu cimpuri elementare pentru situații diferite, oferite de diversitatea tipurilor de documente indexate (cărți, articole din seriale, materiale audiovizuale și cartografice).

„Paginație“ (DPG) indică numărul de volum și de pagini la cărțile prelucrate colectiv sau monografic, ori paginile între care este inclus articolul sau capitolul prelucrat analitic.

„Ilustrații“ (DIL) menționează prezența figurilor, graficelor, tabelor etc. în prescurtări standardizate⁸.

„Material însoțitor“ (DIS) indică desemnarea specifică a materialului însoțitor de alt tip decât documentul indexat, cum sînt discurile, benzile, hîrțile care pot fi anexe la cărți.

„Audiovizuale“ (DAV) este un cimp rezervat pentru descrierea fizică a materialelor audiovizuale, când acestea formează obiectul principal al indexării.

„Hîrții“ (DHR), la fel ca și cimpul anterior, redă detaliile fizice ale materialelor cartografice, ca obiecte principale ale indexării.

„Serie“ (SER) cuprinde titlul seriei (colecției) din care face parte documentul, cu ISSN și numerotarea corespunzătoare, titlul subseriei (subcolecției), ISSN și numerotarea din cadrul subseriei (subcolecției).

„Note“ (NOT) conține, în afara detaliilor privind aparatul bibliografic și critic al documentului, și informații privind alte titluri, responsabilități minore și cuprinsul documentului.

„Clasificare“ este un cimp agregat, cu două cimpuri elementare.

„Clasificare zecimală“ (CZU) prezintă indicii clasificării universale zecimale, ediția completă⁹, în formă simplă, necomplexată, conform recomandărilor lui R. Dubuc privind tratarea în calculator a acestora¹⁰.

„Clasificarea matematică“ (MSC) cuprinde codurile alfanumerice exprimînd conceptele din domeniul matematicii conform sistemului MSC (Mathematics Subject Classification), preconizat de specialiștii de la editurile revistelor Mathematical Reviews și Zentralblatt für Mathematik¹¹.

„Descriptorii“ (DES) este cimpul destinat înregistrării termenilor standard dintr-un tezaur specializat. În absența acestuia, cimpul a fost completat cu cuvinte-cheie ce se constituie, pe măsura indexării, într-un vocabular controlat¹².

Cimpurile privind clasificarea și descriptorii sînt repetitive, permițînd introducerea de la unul la zece concepte în limbaj codificat sau natural.

„Rezumat“ (REZ), cimp de analiză, cuprinde condensarea conținutului documentelor, prelucrate conform prevederilor din standardul de specialitate.¹³

Considerații critice

Cîteva aprecieri referitoare la cimpurile cu caracter descriptiv cuprinse în format urmăresc să scoată în evidență aspectele specifice ale acestuia, precum și unele dip deficiențele sale. La alcătuirea formatului s-a urmărit ca fiecărui cimp cu caracter descriptiv să-i corespundă o zonă din descrierea bibliografică internațională standardizată, iar în cadrul cimpurilor, elementele incluse să fie precedate de punctuația obligatorie ISBD¹⁴.

Nu toate elementele din schema ISBD au fost reținute, întrucît la proiectarea formatului s-a avut în vedere caracterul preponderent documentar al sistemului BU-INFOMAT. Același motiv face ca să nu poată fi suficient de bine soluționată problema descrierii pe mai multe niveluri a documentelor în mai multe părți (de ex. publicațiile monografice în mai multe volume), la care s-ar fi simțit nevoia unor cimpuri în plus pentru înregistrarea, pe de o parte, a datelor cu caracter general, și pe de altă parte, a celor cu caracter individual. Acum acest aspect se rezolvă prin intermediul cimpurilor „Publicație gazdă“ și „Note“. Într-o variantă îmbunătățită a formatului, sperăm să putem remedia această deficiență.

Pentru descrierea documentelor în scrieri nelatine s-a aplicat procedeul conversiei în alfabet latin¹⁵.

În privința cimpurilor rezervate indexării conținutului documentelor prelucrate sînt de făcut iarăși unele observații.

Ținînd seama de preferințele utilizatorilor finali, am optat pentru clasificarea zecimală universală (CZU), clasificarea matematică pe subiecte (MSC), indexarea pe bază de descriptorii și redactarea rezumatelor în limba română.

Prelucrarea de conținut a fost asigurată, în privința CZU, de către bibliotecarii specializați din BCU, iar a MSC și descriptorilor — de către cadrele didactice de la Facultatea de Matematică, care au redactat și rezumatele.

Clasificarea zecimală universală, deși mai puțin agreeată de specialiștii nebibliotecari, constituie, totuși, instrumentul cel mai bine pus la punct și s-a dovedit a fi eficientă și în cazul prelucrării automatizate.

Clasificarea matematică pe subiecte (MSC), uzitată mult pe plan internațional (Zentralblatt für Mathematik o folosește, de pildă, în organizarea materialului cuprins în publicație) este mai greoaie, „subiectele“ fiind sintagme ample sau trimiteri foarte generale, ori expresii de tipul „și altele“. Pentru sistemul nostru rămîn utilizabile numai codurile alfanumerice ale așa-ziselor „subiecte“, care dublează de fapt CZU cu încă o clasificare mai puțin cunoscută.

Indexarea bazată pe limbajul natural, prin descriptorii, nu a dispus de un tezaur ori de un vocabular controlat în limba română din domeniul informaticii și matematicii. Deși nesatisfăcătoare, lista alfabetică de termeni liberi formulați de către specialiștii informaticieni și matematicieni a permis regăsirea documentelor în cadrul experimentului.

În realizarea fișei de preluare a datelor și formatului de înregistrare s-a colaborat permanent cu informaticienii de la ICSIT-TCI și lucrătorii Centrului de calcul al Universității. Cerințele biblioteconomice s-au confruntat cu posibilitățile sistemului FOCUS, ajungîndu-se, în final, la o rezolvare satisfăcătoare, mai ales în privința momentului de intrare.

Introducerea datelor

Pentru introducerea unitară a datelor s-a redactat în cadrul BCU o instrucțiune cuprinzînd regulile de sintaxă ce trebuie respectate de prelucrătorii bibliotecari la completarea formulorului denumit „Fișa de prelucrare BU-INFOMAT“ și de către operatorul de date de la calculator.

Noua bază de date a fost încărcată cu cele 50 de documente și

s-au efectuat testări în privința funcționării și eficienței sistemului de regăsire a informațiilor¹⁶.

La încărcare datelor s-a optat pentru utilizarea formatului complet, din care să nu fie omis nici un câmp, astfel încât să răspundă atât necesităților de informare cu caracter documentar cât și celor de natură bibliografică.

Din experiență s-a dovedit că unele informații de natură descriptivă, chiar de ordin formal, pot contribui la mai buna dezvoltare a conținutului documentelor prelucrate.

Regăsirea informațiilor

Regăsirile s-au efectuat fie direct, pe baza câmpurilor privind întruniri, autori, editori, CZU, descriptori, fie prin rafinări succesive, obținându-se, practic, accesul la toate celelalte date înregistrate în format.

Prin folosirea operatorilor logici (a expresiilor booleane) permițând stabilirea de relații „și”, „sau”, „fără”, s-au putut obține combinații de noțiuni și regăsiri precise ale informațiilor solicitate, de ex. între termenii din câmpul „Descriptori” dar și între termeni din câmpuri diferite, ca cele pentru descriptori și CZU, prin mixare de câmpuri.

Avantaje și dezavantaje

Un avantaj al sistemului FOCUS îl constituie faptul că în timpul formulării cererii de regăsire poate fi consultată, la nevoie, lista descriptorilor, după care cererea se reia din punctul în care a fost întreruptă.

Această „navigare” prin tezaurul în curs de constituire este de maximă utilitate, mai ales în fazele de început ale procesului de controlare a vocabularului.

Avantajos pentru satisfacerea unor necesități nuanțate de informare (cu caracter preponderent documentar sau preponderent bibliografic) este faptul că sistemul FOCUS permite selectarea formatului și suportului de ieșire a datelor.

Utilizatorul poate opta pentru unul dintre cele trei formate de ieșire: **global** (incluzând toate câmpurile), **standard** (incluzând doar câmpurile definite ca esențiale pentru tipul de document) și **selectiv** (conținând numai câmpurile pe care utilizatorul le selectează explicit înainte de operația de ieșire a informației solicitate).

Experimentând aplicabilitatea sistemului FOCUS am putut remarca numeroasele avantaje pe care le prezintă și faptul că este adecvat regăsirii informațiilor cu caracter documentar.

În momentul preluării programului, acesta prezenta și unele incon-

veniente de care înșiși elaboratorii erau conștienți sau care au devenit evidente în urma confrunțărilor cu cerințele biblioteconomice.

Unele din aceste neajunsuri pot fi remediate prin perfecționarea programului, ceea ce se și întreprinde în momentul de față.

Complexarea indicilor CZU, actualmente imposibilă, constituie un deziderat la care este greu de renunțat, deoarece fragmentarea denaturează conținutul documentului.

Față de sistemul de agregare a câmpurilor, specific programului FOCUS, ar fi preferabil, pentru cerințele noastre, sistemul câmpurilor cu subcâmpuri.

Pe de altă parte, la editare, compactarea datelor ar realiza o importantă economie de spațiu și o mai bună vizualizare a informației, față de procedeul actual în care fiecare câmp începe de la o linie nouă.

Alte neajunsuri (în de natura echipamentelor care nu dispun încă de seturi extinse de caractere. Atât la tastare, cât și la imprimare sînt imposibil de reprodus alfabetul și scrieri nelatine, semne diacritice, semne matematice esențiale pentru documentarea în domeniul matematicii pe baza publicațiilor străine. Dificultăți foarte mari întâmpina-

năm din cauza inexistenței pe plan național a unui tezaur de matematică sau măcar a unui vocabular controlat. Vocabularul liber elaborat prin metoda inductivă de către specialiști nu poate suplini un tezaur complet, actualizat, din domeniul matematicii, care să conțină și termeni din domenii conexe.

Clasificarea matematică pe subiecte (MSC) nu poate reprezenta o alternativă, însă poate constitui o bază de pornire în elaborarea unui tezaur de matematică.

Bibliotecarii specializați în clasificarea zecimală universală pot avea o contribuție utilă, mai ales în privința metodologiei de lucru, în elaborarea tezaurului.

De aceea propunem constituirea unui grup compus din specialiști din domeniile matematicii, biblioteconomiei și științelor informării, care să realizeze acest deziderat.

Tripla colaborare în cadrul experimentului pe care l-am prezentat dovedește că, numai prin asocierea specialiștilor din domenii diferite în echipe de lucru interdisciplinare, se poate ajunge la realizarea unui sistem informatic de ramură viabil și eficient.

Florica CAMPEANU
Marilena ȘUTEU

Note bibliografice

1. FOCUS sistem evoluat de informare documentară; manual de prezentare // I.C.S.I.T. — T.C.I. — Versiunea 2.1. — București, 1987. — (Biblioteca Națională de Programe).
2. STAS 12208-83. Coduri pentru reprezentarea denumirii țărilor. — București, 1983. — (U 04)
3. STAS 8780-86. Coduri pentru reprezentarea denumirilor de limbi. — București, 1986. — (U 03).
4. Anglo-American cataloguing rules. — 2nd ed. — London, 1978.
5. Formatul pentru înregistrarea informațiilor bibliografice și documentare în sistem automatizat: manual de utilizare / B.C.S., I.C.C.I. — București, 1982.
6. Form and structure of corporate headings / International Federation of Library Associations and Institutions. — London, 1980.
7. Ghid de catalogare și clasificare a colecțiilor bibliotecilor universitare din România / elab. de un colectiv coord. de Victoria Curcăneanu. — București, 1976.
8. STAS 8256-82. Prescurtarea cuvintelor și a expresiilor tipice românești și străine din referințele bibliografice. — București, 1982. — (U 03).

9. Universal Decimal Classification. — 2 Eng. U.I. ed., 14 international ed. — London, 1957—1985. — (FID 289).
10. Dubuc, René, La Classification Decimale Universelle (CDU): manuel pratique d'utilisation. — 3e ed. refond. — Paris, 1973.
11. Mathematics Subject Classification / compiled in the editorial offices of Mathematical Reviews and Zentralblatt für Mathematik. — /S.1/, 1985.
12. STAS 10711-76s Reguli pentru elaborarea tezaurului monolingv. — București, 1976. — (U 03).
13. STAS 6442-79. Rezumate pentru publicații și documente. — București, 1979. — (U 03).
14. STAS 12629/1-6-88. Descrierea bibliografică a documentelor. — București, 1988. — (U 03).
15. STAS 5309/1-5-87, 88. Conversia scrierilor nelatine. — București, 1987—1988. — (U 03).
16. David, Dumitru; Ciobotaru, Cezar; Vasilescu, Lucreția. Documentare automată pentru publicațiile de informatică din sistemul B.C.U. Comunicare prezentată la Sesiunea de comunicare INFODOC, Predeal, 1988.

MODALITĂȚI DE STIMULARE A CREATIVITĂȚII TEHNICO-ȘTIINȚIFICE LA BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ CONSTANȚA

Stimularea creativității în general și a celei tehnico-științifice în special se realizează în bibliotecă în primul rând prin intermediul lecturii. De aceea principala preocupare a colectivelor este asigurarea unui potențial informativ adecvat, printr-o politică de achiziții activă. Biblioteca județeană Constanța, ca de altfel toate instituțiile cu atribuții de informare și educare, și-a fixat câteva obiective pe care le-a urmărit cu consecvență:

— cunoașterea surselor la care poate apela pentru achiziția informației tehnico-științifice;

— înscrierea informării tehnico-documentare în ansamblul activității de informare bibliografică;

— colaborarea cu alte instituții în realizarea de programe comune (Centrul de cultură și creație, „Cintarea României” al sindicatelor, biblioteci tehnice și sindicale, biblioteci ale instituțiilor de învățământ și cercetare);

— consultarea planurilor editoriale și a prospectelor lansate de alte instituții editoare și achiziționarea, cel puțin a unui exemplar, din tot ce se tipărește în țară;

— realizarea unor instrumente colective de informare bibliografică la nivelul județului (cum este „Catalogul colectiv al publicațiilor tehnico-științifice străine aflate în bibliotecile sindicale și ale cabinetelor tehnice din întreprinderi”);

— includerea în programele culturale-educative anuale, trimestriale, lunare a unor activități de propagandă a cărții tehnico-științifice pentru toate categoriile de vîrstă și nivel de pregătire;

— oglindirea colecțiilor într-un sistem de cataloage nuanțat, completat cu numeroase fișiere restrinse pe domenii, profesii, priorități economico-sociale;

— cunoașterea realităților economico-sociale ale județului, a structurii profesionale a locuitorilor care

pot beneficia de serviciile bibliotecii;

— calificarea personalului care lucrează în domeniul informării bibliografice.

În plan strict organizatoric a fost înființată încă în anul 1979 sala de lectură specializată pentru știință și tehnică, dotată cu mobilier modern, cu lucrări de referință de profil, agende tehnice, îndrumătoare pe meserii, ghiduri, memoratoare, manuale școlare și cursuri universitare, standarde.

Sînt integrate în fișierele proprii cataloagele cumulative ale periodicelor tehnice străine din alte biblioteci. Sînt dispuse la raft liber noutățile (cărți, periodice, seriale) pe ultimii cinci ani.

Sala oferă pentru standarde două tipuri de fișiere: a) după indicativul stasului, deci o orînduire sistematică pe ramuri industriale și în cadrul acestora pe grupe și subgrupe; b) după numărul standardului, respectiv, ambele sisteme completîndu-se pentru satisfacerea rapidă a cererilor.

Tot aici, cititorii care frecventează sala sînt informați asupra conținutului tematic al brevetotecii înființate de curînd la Centrul de cultură și creație „Cintarea României” al sindicatelor.

În funcție de frecvența solicitărilor s-au redactat fișierele tematice: „Cuceriri ale științei și tehnicii moderne”, „Combaterea poluării mediului înconjurător”, „Tehnici, mașini și tehnologii moderne în agricultură”, „Metode și aparate de măsurat”, „Informatică, programare, mașini de calcul”.

Pe lista preferințelor se află publicațiile periodice „Tehnum”, „Știință și tehnică”, „Transporturi și căi de comunicație”; almanahurile pe profil tehnico-științific. Deosebit de solicitate sînt lucrările menite să stimuleze anumite deprinderi tehnice în rîndul amatorilor: foto-

grafie, radiotehnică, cinematografie, confecții diverse.

În cadrul sălii de lectură efectuează practica și-și redactează lucrările de diplomă elevii de la liceele cu profil tehnic.

Colecțiile tehnice achiziționate prin canalele cunoscute sînt oglindite într-un sistem complex de cataloage, care sînt amplasate într-o sală specială, alături de lucrări generale de referință; îndrumarea la cataloage este realizată permanent de bibliotecari specializați și, prin rotație, de lucrătorii care se ocupă de clasificare, descriere. Sistemul de cataloage a fost restructurat începînd din anul 1978, adoptîndu-se o clasificare foarte amănunțită; structura cataloagelor a fost concepută în manieră modernă cu asistență de specialitate din partea B.C.S.

Instrumenele de informare aflate la sediu sînt popularizate în presă, se organizează sistematic vizite ale elevilor; se desfășoară aici ore de dirigiență pe tema inițierii în tehnica activității intelectuale.

Extinderea activității prin filiale, care au adus cartea aproape de locuințele cititorilor, în mediile muncitorești, a ridicat coeficientul de lectură a cărții de știință și numărul cititorilor din rîndul populației integrate în producție.

Integrată, cu obligații specifice în Festivalul național „Cintarea României”, Biblioteca județeană Constanța a organizat pe tot parcursul anului acțiuni de propagandă a cărții tehnico-științifice în rîndul adulților prin prezentări de cărți, mese rotunde, expoziții, care au cunoscut intensitate maximă în cadrul manifestărilor tradiționale „Luna cărții în întreprinderi și instituții” sau „Decada cărții tehnico-științifice și social-politice”. În cadrul buletinului metodic-bibliografic s-a instituit rubrica permanentă de semnalare „Noutăți în literatura științifică și tehnică”.

Creativitatea este prezentă potențial în toate procesele de bibliotecă, simplul împrumut de carte oferind cititorului șansa descoperirii propriei vocații.

Concretizarea creativității tehnico-științifice în producția de bunuri materiale, în îmbunătățirea calității vieții s-a impus ca problemă și în activitatea bibliotecii.

De la informarea bibliografică în forme clasice s-a trecut la asigu-

rarea documentației strict legate de necesitățile producției, de pregătirea forței de muncă.

Pentru a stabili profilul economic, industrial și de cercetare științifică au fost anchetate întreprinderile locale, inventariindu-se preocupările imediate și de perspectivă. Cele peste 80 de unități industriale ale județului au fost grupate pe profile apropiate în 25 grupe mari, astfel încât să se poată aprecia cât mai exact conținutul și aria informațiilor de care au nevoie.

S-a constituit pe lângă Sala de tehnică un cabinet de documentare, desemnându-se, prin consultarea conducătorilor întreprinderilor și a Comisiei județene a inginerilor și tehnicienilor, persoane care se bucură de prestigiu profesional, cu experiență bogată, cu performanțe profesionale valoroase (inovații, invenții, activități de cercetare), în măsură să aibă acces și la literatura de specialitate din alte țări. Demarajul a fost la început modest, oferind beneficiarilor bibliografia la cerere, punându-se la dispoziție cataloage cumulative cu literatura tehnico-științifică existentă pe raza județului: în scurt timp cererile adresate s-au diversificat și a fost necesară realizarea de sinteze documentare pe profilele prioritare.

S-au stabilit relații de colaborare cu alți factori implicați, între care Consiliul județean și Municipiul al sindicatelor, Comitetul județean și municipiul U.T.C., Centrul de cultură și creație „Cîntarea României” al sindicatelor, Biblioteca Institutului de învățămînt superior din Constanța.

Specialiștii din întreprinderi sînt convocați la sfîrșitul fiecărui an pentru a hotărî corect achiziția documentelor pentru anul următor astfel încît toate căutările și preocupările producției să găsească un corespondent în colecțiile de publicații.

Publicațiile străine care n-au putut fi achiziționate de B.J.C. au fost procurate, la cerere, prin împrumut interbibliotecar național și internațional. Cabinetul tehnic este înzestrat cu lexicoane, dicționare tehnice, mape O.S.I.M. și I.N.I.D., catalogul cărților tehnice străine exis-

tente în principalele biblioteci din țară, dispune de mijloace de dactilografiere și multiplicare a referatelor tehnice și poate asigura xerocopiarea articolelor solicitate de specialiști.

S-a stabilit un stil de lucru colectiv, pe grupe de specialiști, pentru selectarea și prelucrarea documentelor cu cel mai eficient și rapid coeficient de aplicare în practică, urmărindu-se, obținerea unor soluții tehnice mai economice, reducerea consumului de materii prime și materiale, realizarea unor prototipuri noi și tipizarea optimă a acestora, creșterea numărului de invenții și inovații.

Au fost difuzate cu regularitate referatele tehnice întocmite de specialiști, problematica prioritărilor înscrind teme ca: reparații și construcții nave, construcții hidrotehnice, industrializarea legumelor și fructelor, materiale de producție, sudură, recondiționarea pieselor uzate și altele. Pe baza informațiilor oferite de bibliotecă, s-au realizat cum ne-au informat beneficiarii noștri, „schimbătorul de căldură în plăci”, s-a perfecționat tehnologia de curățare a acestuia, la Șantierul naval Constanța. Tot aici s-a realizat „Cuptorul solar aplatizat”, o instalație de apă industrială, a fost perfecționată instalația pentru ignifugarea lemnului cu ajutorul energiei solare (invenții și inovații înaintate Oficiului de stat pentru invenții și mărci în anul 1984). Au fost construite și exploatate două instalații solare de obținere a apei calde la I.M.A.I.A., Năvodari, instalații ce au dus la importanța economiei de combustibil convențional anual ș.a.

Informarea pe probleme agrotehnice n-a depășit faza tradițională de semnalare a noutăților, în special în buletinul „Cartea”. Cu ani în urmă, specialiștilor din agricultură li se trimiteau bibliografii adnotate și la cererea acestora erau transmise și cărțile din fondul sălilor de lectură, multe din acestea nemaifiind înapoiate. Am renunțat la această metodă greoaie și care ne diminuează fondul de bază, limitându-ne la semnalări bibliografice,

metodă care are neajunsurile ei întrucît, în actualul sistem de organizare și funcționare a bibliotecilor comunale, achiziția de carte agrotehnică transmisă e foarte limitată, bibliotecilor de acest fel repartizându-se de regulă lucrări de nivel mediu și de popularizare.

În profilul tehnico-științific, Biblioteca județeană Constanța are în colecțiile sale aproximativ 80 000 de unități de evidență (dintr-un total de 470 000 de exemplare), este abonată la 175 publicații (numărul total de 335 de abonamente este realizat prin contribuția lucrătorilor instituției), achiziționează anual staturile (în prezent dispune de 12 700 de unități), o parte însemnată din lucrările scoase de B.C.S., I.N.I.D., O.S.I.M. O.I.D.A.I. și altele, precum și lucrări tehnice străine cu ajutorul B.C.S., prin anticariat și donații. Difuzează anual 125 000 de publicații tehnico-științifice (dintr-un total de 850 000 și este frecventată de 8 500 de muncitori, tehnicieni, ingineri, maiștri, la care se adaugă elevi din liceele cu profil tehnic (32 în județ și municipiu).

Cu acest potențial s-a încercat depășirea stadiului de tatonări în sensul unei implicări realiste pentru susținerea programelor de dezvoltare economico-socială în profil teritorial.

Pentru îmbunătățirea activității în domeniul informării tehnico-documentare în consens cu sarcinile bibliotecilor în actuala etapă va trebui să acordăm atenție deosebită următoarelor aspecte:

— sporirea numărului de abonamente la periodice românești și străine potrivit structurii de specialitate a cititorilor;

— specializarea în probleme tehnice a bibliotecarilor;

— introducerea tehnicilor noi în prelucrarea și transmiterea informațiilor pentru a asigura operativitatea serviciilor destinate producției;

— mărirea capacității de dactilografiere pentru satisfacerea tuturor cererilor;

— lărgirea și perfecționarea corpului de traducători.

Stela MOTOC

Agenda

Unificarea eforturilor în vederea mai bune valorificării a fondurilor documentare

Eforturile ca specialiștii din diferite domenii să aibă un acces cât mai simplu, rapid și complet la informațiile necesare activității lor au devenit o necesitate obiectivă, obligatorie deci pentru realizarea importanțelor programe de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic.

Pornind de la aceste considerații, în cadrul sectorului 2 al Capitalei — sector ce include alături de cele mai importante platforme ale electronicii, cu unități de cercetare, proiectare și producție, și unități etalon din domenii ca mecanica fină, electrotehnică, industrializarea lemnului etc. — s-au realizat interesante experimente, cu bune rezultate, pe linia organizării unui sistem eficient de informare și documentare tehnică.

O dată cu înființarea, în aprilie 1988, a Casei tehnicii a Sectorului, a luat ființă — în cadrul acesteia — și Cabinetul pentru informare și documentare tehnică cu scopul de a răspunde necesității îmbunătățirii continue a activității în acest domeniu, a organizării și valorificării fondului documentar existent.

Din anchetele și sondajele făcute în unitățile din sector, a rezultat existența unor valoroase fonduri documentare, care se cer mai bine cunoscute, dar și necesitatea ca atât cei ce au responsabilități pe linie de documentare și bibliotecii tehnice, cât și beneficiarii de informații să cunoască mai bine sursele și posibilitățile de documentare.

Am început, de aceea, prin elaborarea unui „Ghid de informare și documentare”, apărut în două ediții, care se adresează atât specialiștilor și tuturor celor interesați să se documenteze, cât și factorilor cu răspundere în organizarea și buna desfășurare a acestei activități în unități. Astfel „Ghidul” are capitole de prezentare a unor instituții republicane — I.N.I.D., O.S.I.M. — și de ramură — Ofi-

ciile de informare și documentare, O.I.D.

Se fac selecțiuni din programele editoriale, din calendarul manifestărilor tehnico-științifice din țară și se prezintă cataloage și alte apariții recente, elaborate sub egida Comitetului Municipal București al P.C.R., a Comitetului de partid al sectorului 2 sau de I.N.I.D. și O.I.D.-uri, care prezintă soluții și tehnologii de mare interes în cadrul programelor prioritare de modernizare a proceselor de producție.

Totodată în „Ghid” se fac cunoscute realizări din sector pe linia modernizării informării documentare și se prezintă, cu recomandări de implementare, pentru informarea documentară automatizată cu ajutorul minicalculetoarelor, sistem elaborat de I.C.S.I.T.—T.C.I.

Pentru mai bună cunoaștere a sarcinilor și a oamenilor care se ocupă cu probleme de informare tehnică, se publică exemple de „fișa postului” și lista responsabililor cu informarea tehnică și cu bibliotecile specializate tehnice din unitățile din sectorul 2. În ceea ce privește perfecționarea pregătirii profesionale a acestora, „Ghidul” prezintă un model de programă analitică a cursurilor organizate de I.N.I.D. Cursuri care și-au dovedit marea utilitate peste tot unde au fost organizate.

Pentru început, Cabinetul pentru informare și documentare tehnică, aflat sub permanenta coordonare și îndrumare a Consiliului sindicatelor din sectorul 2, a fost grefat pe colectivul de resort de la Centrul de inginerie tehnologică și proiectare pentru industria electrotehnică — C.I.T.P.I.E. — care prin activitatea sa multidisciplinară — ca proiectant general de investiții — a permis o bună cuprindere a problemelor, asigurându-se totodată și participarea reprezentanților altor întreprinderi și instituții din sector.

În această formulă se elaborează materiale de informare tehnică operativă, tip buletin informativ sau semnal, care — fără pretenții grafice deosebite — cuprind prezentări de informații și realizări tehnice de larg interes și cu posibilități concrete de utilizare. Acestea se difuzează în unități, comitele sindicatelor din întreprinderi având sarcina să informeze Consiliul sectorului asupra modului cum au fost valorificate.

În colaborare cu Cabinetul pentru generalizarea progresului tehnic, Cabinetul nostru participă — prin mijloace specifice — la promovarea unor produse realizate în sector sau în țară, nu neapărat de importanță de prim ordin, dar, care, prin implementarea în unitățile din sector, pot contribui la mai buna organizare, la modernizarea întreprinderilor și a proceselor de producție. Spre a exemplifica diversitatea acestora, menționăm „sistemul de pontaj electronic” realizat la întreprinderea de calculatoare electronice sau „electrofiltru mobil”, în curs de realizare la Timișoara.

Cabinetul pentru informare și documentare tehnică și-a propus o participare activă la manifestările tehnico-științifice organizate în cadrul Casei tehnicii. Începutul a fost făcut cu ocazia simpozionului „Senzori — traductoare — aplicații”, când am elaborat și am pus la dispoziția specialiștilor participanți o bogată cercetare bibliografică pe această temă.

Pentru aducerea în sector a unor informații tehnice cât mai complete, alături de materialele proprii — buletin informativ, semnal, cercetare bibliografică — se apează la instituții și specialiști pe problemă.

Astfel, având în vedere interesul pentru tehnologiile criogenice, o dată cu cercetarea bibliografică și prezentarea unei cărți recent apărute* s-au solicitat și contribuțiile unor specialiști din cadrul centrului universitar Cluj-Napoca.

Desigur că, în cadrul Cabinetului, o mare importanță se acordă bibliotecilor specializate tehnice, bibliotecarilor. Așa cum am menționat, în „Ghidul de informare și documentare” am publicat o listă a responsabililor de bibliotecii specializate tehnice din sector, cu numerele lor de telefon. Ne preocupăm ca aceștia să se cunoască între ei, să-și cunoască reciproc activitatea, să se organizeze în mod operativ împrumuturi interbibliotecare. S-a început o acțiune de „inventariere” a fondului documentar existent în unități, urmărindu-se în special

* În buletinul informativ pe această temă.

cunoașterea și popularizarea surselor de documentare care nu au o foarte largă circulație — cărți, reviste și cataloage străine, teze de doctorat, referate la sesiuni științifice, buletine informative, materiale de prezentare a unor realizări tehnice deosebite etc.

Ne preocupă activizarea și eficientizarea muncii responsabililor de biblioteci specializate tehnice — pe această temă urmînd să se organizeze o masă rotundă, la care să fie invitați și specialiști din instituțiile republicane de profil.

Sîntem, desigur, încă la început de drum. Menținînd viu entuziasmul celor ce își aduc în prezent contribuția la activitățile Cabinetului — menționate în parte trebuie să ne definim mai bine cadrul organizatoric, posibilitățile de dotare, programul de lucru.

Important este că ne simțim utili, ne bucurăm de aprecieri și încurajări. Folosim posibilitatea oferită de buletinul „Biblioteca” pentru a adresa tuturor celor interesați invitația de a ne transmite materiale informative privind realizări pe linie de producție sau de informare documentară care prezintă interes pentru întreprinderile din Sectorul 2 sau pentru activitatea de informare și documentare tehnică.

Remus POPESCU

Reconsiderarea importanței documentării tehnic-științifice

Astăzi, în epoca unor revoluții tehnico-științifice care se succed cu o repeziune și o amploare ce sfidează parcă imaginația noastră, ar apărea ca un non-sens să ne gîndim la a demonstra utilitatea, importanța majoră pe care ar trebui să o aibă frecvența cu care mergem la o bibliotecă sau calitatea organizării și valorificării fondurilor documentare ale unei biblioteci. Să amintim doar că modernizarea și inovarea sau orice pas înainte în domeniul cunoașterii sînt condiționate de derularea corectă — din punct de vedere calitativ și cantitativ — a documentării tehnico-științifice. Cu toate acestea, astăzi ne concentrăm eforturile, uneori, în alte direcții și „sărim” peste documentare, din dorința de a ajunge mai repede la asimilarea

unui produs sau tehnologii, dar rezultatul este că în aceste cazuri ajungem mai repede să avem probleme de altă natură — de ex.: „descoperirea” unor soluții deja descoperite de alții — probleme pe care parcurgerea etapei de documentare le evită.

Se impune, credem noi, reconsiderarea importanței documentării tehnico-științifice și implicit a rolului bibliotecilor tehnice ale unităților economice.

Biblioteca specializată tehnică a Întreprinderii de electronică industrială, centru de răspîndire a informațiilor tehnico-științifice într-o unitate din „prima linie” a frontului cunoașterii din industria electronică, are un fond de carte tehnică de 8.900 de titluri profilat cu deosebire pe electronică, mecanică, chimie, informatică, organizare, conducere. Biblioteca deține și alte tipuri de materiale documentare, de la reușite tehnico-științifice, cataloage, prospecte, pînă la articole de reviste xerocopiate și descrieri de invenții.

Completarea fondului documentar se face prin cumpărarea și prin deținerea unor gratuități — reviste de formă, cataloage, prospecte —

Instanțanec la expoziția de publicații și servicii specifice (panoul prezintă activitățile de informare și documentare desfășurate de către I.N.I.D.) organizată în cadrul unei manifestări științifice complexe ce a avut loc la Institutul Politehnic din București, Facultatea de electrotehnică și energetică.

de la firme cu profil identic sau apropiat de profilul întreprinderii noastre. Fondurile documentare sînt utilizate cu ajutorul a 2 fișiere — alfabetic și C.Z.U. Consultarea materialului documentar de către cititor se poate realiza direct la sediul bibliotecii — într-o mică sală de lectură — sau prin împrumut acasă (la locul de muncă). Biblioteca tehnică este subordonată Cabinetului tehnic care desfășoară și activități de documentare, prin utilizarea în primul rînd a fondurilor documentare aparținînd bibliotecii întreprinderii. În anul 1988 s-au primit pînă în prezent circa 60 de cereri de documentare sau împrumut interbibliotecar. O bună parte sînt rezolvate sau în curs de rezolvare și cu deosebire cele din domeniul chimiei pentru care avem un inginer documentarist de specialitate.

Cabinetul tehnic difuzează lunar noutățile intrate în biblioteca tehnică prin intermediul unui buletin de informare tehnică structurat pe tipurile de materiale documentare cunoscute. Un alt mod de a face cunoscute anumite tendințe din domeniul tehnologiilor noi, al calității, al activității de conducere sau organizare îl reprezintă seria de mate-

riale de informare pentru conducere (se editează, lunar, două materiale de acest tip).

Înțelegând necesitatea vitală a desfășurării în condiții optime a activității de documentare, conducerea întreprinderii a aprobat încheierea unui contract cu Institutul Național de Informare și Documentare privind realizarea proiectului de organizare a sistemului de informare și documentare automatizat la nivelul întreprinderii noastre, cu termen de implementare în trimestrul IV 1989. Se vor stabili cu ajutorul acestui proiect și necesarul de forțe umane, ca și dotările aferente funcționării sistemului de informare și documentare de întreprindere.

Intenționăm ca în felul acesta să asigurăm perfecționarea organizării și utilizării fondurilor documentare și prin aceasta să obținem rezultate sensibile mai bune în activitatea de modernizare, de asimilare a unor produse și tehnologii noi, atât în privința termenelor, cât și în privința calității și eficienței acestor activități.

Mihai SANDOIU

Iziclian

Intreprinderea de electronică industrială

Microfișe

Ținând cont că triada — conținut informațional, suport și tehnică de înregistrare/redare — formează un document, atunci microfișa devine un document cu avantaje multiple generate de transport, manipulare și păstrare, atrăgând după sine cerințe specifice de organizare și conservare. Un raft de materiale documentare pe suport hârtie devine un sertar de microfișe.

Plecând de la aceste considerente, Institutul Național de Informare și Documentare a trecut la asimilarea acestei tehnologii constituind totodată un fond documentar specializat pe microfișe. Acest fond documentar conține 150 000 de microfișe. Conținutul informațional al acestora îl reprezintă cataloagele și prospectele industriale constituind o bază de date și informații factice necesare proceselor de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic.

Separat s-a constituit și un fond de variate perioade pe microfișe care în prezent conține cca 600 de titluri de colecție pe 3 ani.

Sălile de lectură pentru microformate sunt dotate cu cititoare specializate pentru microfișe sau microfilme.

M. T.

„INFODOC '88“

Informatizarea activității de informare documentară tehnico-științifică și a activității bibliotecilor reprezintă o realitate deja consolidată pe plan mondial, marea majoritate a serviciilor de informare și a bibliotecilor dispunând deja de sisteme asistate de calculator care le permite deservirea, în bune condiții, a unui număr mare de utilizatori.

Ultimii 4—5 ani au adus o intensificare a preocupărilor legate de acest domeniu, atât din partea elaboratorilor de instrumente soft-ware specializate, cât și din partea instituțiilor specializate în prelucrarea și diseminarea informației documentare, bibliografice și factice.

Venind în întâmpinarea acestor preocupări și dorind să ofere un cadru profesional organizat pentru dialogul direct între informaticieni, documentariști și bibliotecari, Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru tehnica de calcul și informatică (I.C.S.I.T.—T.C.I.) București a organizat la Predeal, în perioada 14—17 noiembrie 1988, prima sesiune de comunicări „INFODOC” cu tema „Utilizarea calculatoarelor în informare, documentare și bibliotecă”.

În secțiunea consacrată bibliotecilor a fost anunțat public sistemul

FOLIO, destinat să informatizeze viitoarea Bibliotecă Națională și I.N.I.D. (noul lor sediu), care va fi disponibil în deceniul următor și pentru alte biblioteci românești. Totodată a fost făcută o trecere în revistă a realizărilor pe plan mondial din acest domeniu. Cei prezenți, bibliotecari din diverse sisteme, au avut astfel prilejul să cunoască preocupările și posibilitățile de concretizare în domeniul informatizării.

Comunitatea bibliotecară are o îndelungată tradiție de cooperare, iar informatizarea accentuează atât nevoia cât și beneficiile colaborărilor. În plus, condițiile particulare în care procesul de informatizare demarează la noi oferă oportunitate deosebită de partajare a eforturilor și rezultatelor. De exemplu, constituirea fișierelor de autoritate (persoane, colectivități, locuri geografice) poate fi inițiată încă de pe acum, pentru ca, în momentul implementării sistemelor, o parte cât mai semnificativă din datele de autoritate necesare funcționării lor efective să fie deja ansamblate. Contactele inițiate cu ocazia acestei sesiuni ar putea constitui cadrul în care să se desfășoare o colaborare pe plan național pentru această acțiune.

Iuliu BARA

Un film despre bibliotecă

Din inițiativa Consiliului Culturii și Educației Socialiste, tânărul regizor Leonard Hențiu, de la Studioul „Alexandru Sahia”, a realizat, în acest an, scurt metrajul „Biblioteca”.

În cele doar zece minute cât durează proiecția, acest film documentar reușește o trecere impresionantă în timp și spațiu cu zăboviri inspirate asupra unor cărți bibliofile („Codex Aureus” ș.a.), depozite adecvate, săli de lectură cu cititori pasionați și cu liniștea ambientală creatoare, clădiri anume construite, bibliofili celebri și colecțiile lor filmate sau doar amintite cu pios respect... Și un final cu imagini din actualitate: documente miniaturizate, aparate pentru automatizarea unor operații specifice bibliotecii, săli cu acces rapid la documente...

În acest univers mirific ne însoțește Concertul nr. 5 pentru pian

și orchestră de Beethoven.

Este remarcabilă virtuozitatea coloristică a imaginii: strălucirea tainică a vitraliilor alternează cu semitentele pastelate ori cu disecrete gravuri colorate.

Un scenariu inspirat și o foarte bună stăpînire a mijloacelor de expresie au permis concentrarea unui volum mare de informații într-un timp ce ni s-a părut foarte scurt.

Alături de regizorul Leonard Hențiu, care a colaborat cu Simion Dumitrache la realizarea scenariului, la acest film și-au dat concursul Mircea Bunesco — imaginea, Ștefan Vuță — montajul și Andrei Bretz — ilustrația muzicală.

Stelian D. NEICU

P.S.: Pe cînd un film despre bibliotecari, documentariști și informaticieni, acești truditatori ai documentelor, și despre extraordinarele lor activități?

Consultatii

Clasificarea documentelor

SISTEM DE CLASIFICARE A LITERATURII TEHNICO-STIINȚIFICE

Pentru a putea rezolva cerințele de sistematizare și ordonare a fondurilor documentare deținute de o bibliotecă enciclopedică cu profil tehnico-științific, a apărut necesitatea studierii și delimitării unor puncte de vedere în funcție de care pot fi clasificate diferite tipuri de documente.

În acest sens, au fost analizate toate criteriile ce pot fi luate în considerare în raport cu definiția documentului care în esență trebuie să acopere metodologic diversitatea generată de trilogia semn — suport — tehnică de înregistrare/redare a documentelor.

Studiind structura tipurilor de documente se constată că schimbul de informații cu ajutorul documentelor are la bază procedeele de reprezentare a conținutului în raport cu tehnica de înregistrare/redare pe suportul ales pentru comunicare. În acest sens, pe de o parte, suportul material al documentului are proprietăți specifice fizico-chimice care pot fi clasificate în raport cu tehnica de înregistrare/redare, iar pe de altă parte, conținutul informațional format din texte însoțite de reprezentări grafice se poate raporta la diverse stiluri lingvistice.

Din acest ultim punct de vedere, se poate constata că noțiunea generală de literatură tehnico-științifică este insuficientă pentru a putea clasifica riguros tipurile de documente utilizate pentru comunicarea tehnico-științifică, în timp ce literatura beletristică este convențional sistematizată în genuri și specii (genuri : epic, liric, dramatic, epistolar etc.; specii : roman, nuvelă, glosă, poem ș.a.m.d.).

Pe baza cerințelor enunțate anterior, autorii au elaborat un sistem de clasificare a literaturii tehnico-științifice pe genuri și specii, având în vedere următoarele criterii de clasificare : destinația literaturii tehnico-științifice, conținutul acesteia, elementele stilului lingvistic

tehnico-științific utilizat, precum și ponderea utilizării celorlalte stiluri lingvistice.

Aplicând aceste criterii, literatura tehnico-științifică se poate sistematiza în următoarele șapte genuri.

1. GENUL OBSERVAȚIONAL conține creații ale literaturii științifice în care sînt redată observațiile și descrierile rezultate din procesele de studiere a evoluției obiectivelor și evenimentelor. (Exemple : fișă ; foaie de observație ; mînută ; formulă ; caiet ; bloc-notes ; carnet ; catalog ; nomenclatură ; registrul memorandum ; repertoriu ; agenda ; calendar.)

Caietul cuprinde studii, note, însemnări dintr-un anumit domeniu de activitate în ordinea înregistrării acestora.

Catalogul semnalează produse ș.a. într-o înșiruire metodică după anumite criterii și cu anumite scopuri.

— **Repertoriul** este un registru în care se înscriu în ordine cronologică (alfabetică, sistematică) date și informații, nume etc. în scopul regăsirii lor ulterioare.

— **Calendarul** cuprinde observații cronologice privind evenimente (științifice sau de altă natură), stări, fenomene.

2. GENUL COMUNICATIV conține creații ale literaturii științifice care au drept scop înștiințarea și transmiterea experienței obținute din cunoașterea evenimentelor și obiectelor cu titlu de prioritate. (Exemple : știre ; anunț ; scrisoare ; mențiune ; schiță ; articol ; eseu ; teză de doctorat ; comunicare științifică ; conferință ; memoriu ; tratat ; operă ; prognoză.)

— **Articolul** este o lucrare cu conținut de sine-stătător, cu caracter publicistic, pe o temă științifică, economică, socială etc.

— **Teza de doctorat** conține rezultatele unei cercetări științifice independente și este prezentată autorităților în drept, în vederea obținerii unui grad științific.

— **Comunicarea științifică** este o contribuție originală într-o problemă științifică, economică, socială.

— **Conferința** este o expunere publică care prezintă o temă aparținînd unui domeniu cu intenția de a informa, de a instrui, de a omagia etc.

— **Monografia** este un studiu științific amplu, asupra unui anumit subiect, tratat detaliat și multilateral. Oferă autorilor mare libertate în alegerea lucrărilor pe care le folosesc, în generalizarea informațiilor și a ideilor și le dă posibilitatea să aducă o contribuție personală însemnată, prin crearea pe cale inductivă de noi informații.

— **Tratatul** este o lucrare cu caracter special în care sînt expuse metodice problemele fundamentale ale unei discipline.

— **Prognoza** este o lucrare în care se prezintă evoluția în timp a unui proces, fenomen etc. pe baza studiului circumstanțelor care le determină apariția și evoluția.

3. GENUL COMPILATIV REFERATIV cuprinde creații ale literaturii științifice care conțin idei, probleme, soluții extrase din experiența altor autori care au posibilitatea observației directe a obiectivelor și experiențelor. (Exemple : notă ; punctaj ; descriere ; referat ; auto-referat ; rezumat ; recenzie ; compendiu ; conспект ; paralelă ; comentariu ; compilație ; crestomație ; sinteză documentară ; sinteză informațională ; sinteză analitică ; antologie ; text prelucrat/transpunere de text ; traducere.)

— **Notă** (notație, însemnare, consemnare) cuprinde scurte însemnări, observații sau relatări de fapte conținute într-un text.

— **Punctajul** conține ideile mai importante (puncte de vedere) ale unei relatări, ale unui plan de activitate sau ale unei lucrări științifice etc.

— **Rezumatul** prezintă sub formă condensată conținutul unei lucrări păstrînd ordinea tratării ideilor din textul respectiv.

— **Referatul** este o expunere pe scurt a conținutului lucrării în care se respectă ordinea și echilibrul acesteia, puțin scoate în evidență anumite părți considerate mai importante (pot fi cuprinse și/sau critic, date asupra autorului, surselor de informare, modului

de organizare și realizare a lucrării).

— **Recenzia** este o prezentare succintă cu caracter critic, apreciativ și cu comentarii asupra conținutului lucrării recenzate.

— **Compendiul** este o expunere concisă a unei lucrări științifice aparținând unei discipline sau unei concepții.

— **Conspectul** prezintă sintetic, schematic și sistematic problematica esențială conținută într-o lucrare tehnico-științifică.

— **Comentariul** este o expunere explicativă ca rezultat al interpretării și consemnării conținutului în spirit critic (adesea realizat prin note marginale).

— **Textul prelucrat** este un text asupra căruia s-au efectuat operații specifice cu scopul de a se reda într-o formă concisă și precisă elementele esențiale ce caracterizează conținutul acestuia.

— **Traducerea** este transpunerea integrală a unui text dintr-o limbă în alta prin realizarea concordanței formei de comunicare cu trimiterea la textul integral original.

— **Compilația** este o lucrare care cuprinde idei și fragmente din diverse lucrări de literatură tehnico-științifică fără a fi prelucrate în mod personal.

— **Crestomația** este o culegere de fragmente de texte reprezentative pentru valoarea lor istorică, documentară ș.a. ale unui autor sau ale unui grup de autori (autor colectiv).

— **Sinteza documentară** prezintă sub formă condensată/generalizată conținutul unor lucrări de literatură tehnico-științifică apărute într-o perioadă dată, reflectând stadiul atins într-o problemă sau într-un domeniu, făcând trimiteri la documentele prelucrate.

4. **GENUL EXECUTIV** cuprinde creații ale literaturii științifice, rezultate ca urmare a proceselor de cercetare științifică, de dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic, precum și a execuției producției materiale. (Exemple: raport; raport de cercetare; dare de seamă; anuar; schiță; desen; proiect; fișă tehnologică; descriere de invenție; prospect; marcă; patentă.)

— **Raportul de cercetare** este textul unei comunicări științifice realizate de un specialist, cuprin-

zind o relatare oficială asupra unei activități științifice personale sau colective. Acesta oglindește direct rezultatele explorării unei probleme, demonstrând, cu maximum de amănunte și sub toate aspectele, metodele de lucru, dificultățile întâmpinate, soluțiile adoptate, prezentând informații concrete și exhaustive, pe baza cărora se pot reproduce experiențele efectuate sau aplicațiile practice.

— **Anuarul (analele)** conține studii științifice sau realizări tehnice din cursul unui an ca urmare a activității unei instituții științifice. Proiectul este o lucrare tehnică întocmită pe baza unei teme date, care cuprinde calculele tehnico-economice, desenele, instrucțiunile etc. necesare executării unei construcții, unei mașini etc.

— **Fișa tehnologică** reprezintă o înșiruire de operații și procedee tehnologice având norme de timp, materialele necesare și pe baza cărora se poate executa un proiect în condițiile cerute de calitate.

— **Descrierea de invenție** prezintă detaliat o soluție tehnică, cu caracter de nouitate, având aplicabilitate practică, utilă societății.

— **Prospectul** prezintă sumar planul unei lucrări în curs de apariție, calitățile, condițiile de difuzare și de utilizare ale unui produs, intențiile unor instituții sau ale unor întreprinderi.

— **Marca** este un simbol, semn distinctiv, tip: model, inscripție utilizate pentru denumiri de instituții, întreprinderi, produse etc. prin care se înregistrează și se protejează calitățile implicate de denumire.

— **Patenta** este un act sau dovada prin care se certifică faptul că anumite sisteme și obiecte tehnice au fost construite într-un mod special pentru a prezenta garanții de calitate și fiabilitate.

5. **GENUL IMPERATIV** cuprinde creații ale literaturii științifice care conțin condiționări, normalizări/norme, tipizări, standardizări, legalizări. (Exemple: act; ofertă; ordonanță; normă tehnică; normativ; instrucțiune; prescripție tehnică; standard; îndreptar; regulament; ordin; hotărâre; decret; lege.)

— **Oferta** este un act, document scris prin care se propune participarea la o acțiune, prestarea de servicii sau vânzarea de produse.

— **Norma** este o regulă, dispoziție obligatorie stabilită într-un cadru legal. **Norma tehnică** este sta-

bilită prin mijloace științifice pe baza unor condiții tehnice date, în vederea efectuării unui proces tehnologic.

— **Instrucțiunea** este un text care cuprinde indicații și îndrumări cu privire la executarea unei lucrări.

— **Prescripția tehnică** este acea instrucțiune scrisă care cuprinde condițiile tehnice ce trebuie respectate, în mod obligatoriu, în cadrul procesului de proiectare, de verificare sau de executare a unui sistem tehnic.

— **Standardul** este documentul în care sînt consemnate norme sau ansambluri de norme ce reglementează calitatea, caracteristicile, forma etc. ale unui produs și are caracter obligatoriu de aplicare.

6. **GENUL CONCEPTUAL** conține creații ale literaturii științifice care transmit date, noțiuni, formule, concepte confirmate prin practica socială și utilizate ca atare în procesele producției materiale. (Exemple: formular; tabelă; nomenclator; dicționar; glosar; statistică; călăuză/îndrumător/ghid; metodologie.)

— **Formularul** este o culegere de formule uzuale dintr-o ramură științifică.

— **Tabela** este un ansamblu de termeni, numere și simboluri, așezate în linii și coloane pe o anumită tematică dintr-un domeniu dat.

— **Dicționarul** este o operă lexicografică care cuprinde cuvintele unei limbi, ale unui domeniu de activitate etc., organizate într-o anumită ordine, de obicei alfabetică, și explicate în aceeași limbă sau traduse.

— **Glosarul** este o listă de cuvinte puțin cunoscute, însoțite de explicația lor, concepută ca o operă anexă ori independentă.

— **Ghidul** (călăuză, îndrumător) este o lucrare care conține îndrumări pentru executarea unor operații, lucrări etc. într-un domeniu dat.

— **Metodologia** cumulează totalitatea metodelor de cercetare folosite într-o știință.

7. **GENUL EDUCATIV** conține creații ale literaturii științifice în care sînt exprimate acumulări de cunoștințe verificate în practică și cu caracter de experiență socială. (Exemple: lecție; curs; manual; metode ș.a.)

— **Lecția/prelegerea** reprezintă o expunere a unei părți dintr-o disciplină, prin care se detaliază o problemă în scopul însușirii cunoștințelor, prin utilizarea metodelor

instructiv-deductive și a unor mijloace auxiliare moderne (de regulă, se limitează corespunzător unui interval orar).

— **Cursul** este o expunere având drept scop predarea unei discipline/materii, sub forma unui ciclu de lecții/prelegeri reunite într-un ansamblu unitar.

— **Manualul** cumulează noțiuni, mijloace și metode generale și specifice unui anumit domeniu restrâns de activitate, elemente de bază ale unei științe, ale unei arte sau ale unei indeletniciri, destinat însușirii și formării unor deprinderi practice. Are caracter didactic, exprimând succint și sistematic experiențele sociale acumulate într-un domeniu dat și comportă figuri, tabele, formule. Manualul se elaborează corespunzător unui program de educație și învățământ, de pregătire și perfecționare profesională.

În practica de zi cu zi, genurile și speciile s-au combinat, generând noi categorii de literatură tehnico-științifică, unele genuri chiar confundându-se cu speciile. Este de remarcat faptul că aceste categorii de literatură tehnico-științifică au preluat denumirea după modul în care se realizează suportul documentar.

Categoriile realizate prin combinație sunt:

— **Publicația** — categorie de literatură tehnico-științifică prin care se anunță un fapt sau un eveniment pe foi volante (nu depășește patru pagini).

În această categorie, extrem de diversă și de multiformă, se încadrează, în cea mai mare măsură, materialele de publicitate din toate domeniile de activitate industrială, socială și culturală. Cele mai multe foi volante sunt: afișe, anunțuri și invitații, la care se adaugă planșele, cu conținutul lor polivalent.

Prin caracterul lor, foile volante au, pentru contemporani, o importanță informativă directă, în timp ce în plan retrospectiv păstrarea lor asigură o nepuizabilă sursă de informare dintre cele mai autentice.

— **Ziarul** — categorie de literatură tehnico-științifică cu conținut publicistic, conținând un ansamblu de specii de literatură tehnico-științifică cum sunt articole, studii, sinteze etc. cu caracter de specialitate, adresată unui public avizat.

Revistele tehnico-științifice constituie cel mai vechi tip de publicații periodice. Aceste publicații (cu periodicitate săptămînală, lunară, trimestrială sau semestrială) au aceeași prezentare și conțin articole sau alte materiale referitoare la probleme științifice și tehnice, social-politice, artistice etc.

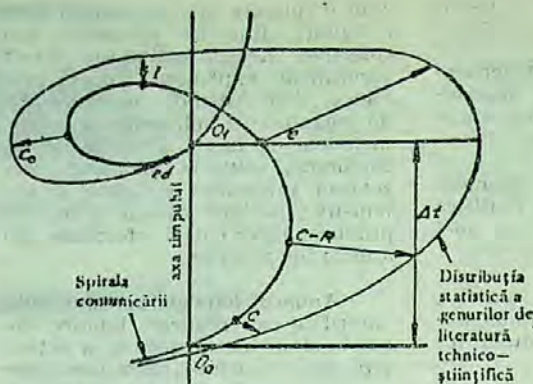

Fig. 1

Legendă

- O_0, O_1 — gen observațional
- C — gen comunicativ
- C-R — gen compilativ/referativ
- c — gen executiv
- l — gen imperativ
- C — gen conceptual
- rd — gen educativ
- Δt — diferența de timp: „cuantă socială de comunicare”

Privind statisticile referitoare la fluxul în continuă creștere al publicațiilor, se constată că revistele prezintă o cotă supraproportională. Făcînd abstracție de posibilitățile de procurare, mai ușoare și mai avantajoase din punct de vedere al cheltuielilor, utilizatorii manifestă interes deosebit pentru reviste datorită nivelului științific ridicat al acestora.

Revistele tehnico-științifice sînt în general profilate pe domenii înguste de preocupări, cuprînd articole și date de seamă asupra ultimelor cercetări și realizări științifice și sînt organizate astfel încît să asigure un grad de specificitate cu valoare informativă operativă. Ele sînt consacrate unei ramuri industriale sau se referă la un întreg domeniu cuprînzînd lucrări cu caracter tehnologic, tehnico-economic și științific, rubrici cu caracter informativ (schimb de experiență, întrebări, răspunsuri, bibliografie, știri și comunicări).

Revistele editate de întreprinderi au un conținut legat de producția întreprinderii, cuprînzînd date referitoare la randamente, performanțe și construcția anumitor utilaje. Ele au, în general, un caracter comercial, de propagandă a produselor respective.

Revistele de popularizare au un caracter tehnico-științific și cuprînd material legat de noile descoperiri și invenții, de metode avansate etc. Sînt scrise într-un limbaj simplu, accesibil unei mase largi de cititori.

Cartea (broșura) este o categorie de literatură tehnico-științifică care tratează individual, prin diferite specii de literatură tehnico-științifică (manual, monografie, tratat, metodă ș.a.), o temă individualizată cu caracter de sinteză, în general cu apariție neperiodică. Dacă ne referim la format, se poate considera ca fiind „carte” orice repro-

ducere (tipărită sau în manuscris) a unui text, a unei culegeri sau a unei reprezentări grafice, reprodus în mai multe exemplare prin tipărire sau prin alte mijloace, într-un volum sau în mai multe volume și avînd minimum 49 de pagini. Cărțile cu un număr de pînă la 48 de pagini inclusiv coperta sînt considerate broșuri.

Ordonarea genurilor în categoriile de literatură tehnico-științifică a avut în vedere evoluția procesului uman de cunoaștere și comunicare, proces care poate fi reprezentat grafic printr-o spirală (fig. 1).

Dacă pe această spirală se repartizează statistic producția mondială de literatură tehnico-științifică, se obține o curbă probabilistică a cărei medie poate indica, într-un domeniu oarecare, etapa în care se găsește societatea umană în raport cu cunoașterea și comunicarea științifică (fig. 1).

Acest mod de abordare a permis organizarea tipurilor de documente în raport cu conținutul acestora, ușurînd descrierea lor bibliografică.

Mariana TAULESCU
ing. Emil VLAD

BIBLIOGRAFIE

Andrei, Mihail și Ghiță, Iulian. **Limba română. Fonetică, lexicologie, gramatică, stil și compoziție. Exerciții.** București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983. 120 p.

Taulescu, Mariana. **Organizarea și funcționarea bibliotecilor tehnico-științifice specializate din unitățile economice.** București, I.N.I.D., 1986. 400 p.

Vlad, Emil. **Tehnologia informării și documentării tehnico-științifice.** București, I.N.I.D., 1985. 236 p.

Vlad, Emil. **Noțiunea de informație. Forme și categorii (Lecția nr. 13).** În: „Curs de tehnica informării și documentării din literatura științifică și tehnică” București, I.N.I.D., 1986. 102 p.

Sistem de informare faptică

Situate la diferite niveluri (inter-național, național, de ramură sau întreprindere), operînd cu cele mai diverse mijloace tehnice (manuale, mecanizate, automatizate) și tehnologice (limbajele naturale, limbaje formalizate), serviciile și sistemele de informare faptică sînt axate pe culegerea, prelucrarea, înmagazinarea, regăsirea și difuzarea datelor și informațiilor concrete. Acestea oferă beneficiarului atît o privire de ansamblu asupra unei probleme, cît și o serie de detalii, ceea ce permite luarea de decizii cu caracter tactic sau strategic.

Conceput în anul 1971, dezvoltat și perfecționat în timp, sistemul de informare faptică SELECT-DATA acoperă o tematică vastă din cele mai multe domenii, furnizînd peste 11000 de semnalări anual. Informațiile sînt selectate și prelucrate din fondul documentar aflat în institutul nostru și cuprînd: date statistice și de prognoză; indicatori tehnico-economici; prezentări de firme și instituții; metode de calcul și proiectare; prezentări de noi produse, materii prime și materiale; situații comparative; descrieri de noi tehnologii și utilaje; date privind țări și grupe de țări ș.a. Aceste informații, însoțite — după caz — de grafice, diagrame, schițe, formule sau tabele sînt caracterizate printr-un volum redus (0,5—2 pagini). Spre deosebire de alte informații prelucrate — care pentru o înțelegere globală au nevoie de sursa primară —, informația faptică are un caracter autonom putînd fi utilizată așa cum a fost difuzată.

În unele evidențe se realizează editarea centralizată de date de tip statistic, care facilitează operațiile de înmagazinare și regăsire, dar, în special, difuzarea, fiind creată posibilitatea grupării pe profile sau teme precum și pe beneficiari. Ca purtători sînt utilizați: suportul clasic — hîrtia (mai ales, pentru difuzare), precum și microfilmul, microfisa, benzile sau discurile magnetice (în sisteme mecanizate și automatizate).

Tematica informării factice trebuie să surprindă, în general, trei categorii de teme, care, de cele mai multe ori, se întrepătrund:

- teme prioritare la nivelul economiei naționale;

- teme specifice unei anumite ramuri, subramuri industriale sau economice;

- teme cu caracter interdisciplinar.

În principiu, sînt evitate temele foarte generale, care duc la acumularea unui număr mare de informații cu caracter eterogen, cît și temele foarte înguste, pe profile foarte specifice, de care beneficiază un număr prea mic de specialiști, pentru care se pot selecta prea puține informații ce pot fi acoperite, de altfel, cu ajutorul altor servicii sau sisteme.

Pe baza informațiilor primite, beneficiarii își pot crea bănci de date factice proprii, pot efectua studii comparative și sinteze documentare.

Fluxul tehnologic de elaborare și difuzare a datelor și informațiilor factice cuprinde:

- elaborarea concepției și a profilului tematic general și de detaliu;

- stabilirea surselor de informare care vor fi utilizate pentru selectarea sistematică a datelor și informațiilor factice;

- stabilirea modului de prelucrare a datelor și informațiilor, precum și a modalităților de înmagazinare și regăsire;

- stabilirea tipurilor de canale care vor fi adoptate pentru difuzarea datelor și informațiilor factice la beneficiari, precum și a modalităților de utilizare a acestora.

Înmagazinarea datelor și informațiilor factice se realizează prin cele două memorii specifice tuturor sistemelor de informare:

- memoria informațională (fișierul), structurată pe domenii, ramuri industriale, iar în cadrul acestora, pe subramuri, produse, țări etc. (este vorba de lista tematică codificată și sistematizată corespunzător);

- memoria faptică (ce include datele și informațiile factice propriu-zise), organizată potrivit modului de indexare și codificare stabilit (pe coduri sau ani, iar în cadrul acestora, pe numere de informație).

În contextul actual al avalanșei de informații și al necesității de a găsi operativ soluția optimă pentru fiecare problemă, informația faptică are avantajul important de a oferi beneficiarului, sub o formă directă, conținutul într-un interval scurt de timp.

Ana Eugenia NEGULESCU

Analiza informațională

Descriptori.

Baze și date bibliografice.
Servicii de informare
bibliografică indexată

Analiza și prelucrarea documentelor a fost generată de necesitatea creării unor forme și modalități de a stabili identitatea unor documente, fără a efectua o cercetare directă a acestora. De regulă, analiza și prelucrarea documentelor urmează etapele de descriere preliminară a documentelor urmînd formularea concentrată și sistematizarea logică, în conformitate cu unele reguli prestabilite a datelor și informațiilor obținute. Caracterizarea conținutului reprezintă alegerea și întocmirea de termeni de indexare pentru conținutul informațional caracteristic documentului.

Indexarea documentelor primare (și prin analogie, indexarea cererilor de informare ale beneficiarilor) este operația de descriere și exprimare a formei și/sau a conținutului unui document cu ajutorul unor termeni de specialitate și/sau al unor simboluri care aparțin unui anumit limbaj documentar. Definiția indexării conform STAS 8301—81: „Reprezentarea prin elementele unui limbaj documentar sau natural a datelor ce rezultă din analiza de conținut a unui document sau a unei părți din acesta, efectuată cu scopul de a ușura regăsirea”.

Prin indexare, fiecărui document i se atribuie, deci, o listă de simboluri sau termeni caracteristici, care, ulterior, sînt utilizați la regăsirea documentului respectiv, orice informație conținută în document, dar necuprinsă în această listă nu mai poate fi identificată, decît întimplător, prin parcurgerea documentului în întregime. De aceea, este justificată afirmația conform căreia indexarea reprezintă cheia regăsirii informațiilor. Mijloacele indexării sînt simboluri (numerice sau nenumerice) sau termeni caracteristici care reprezintă concepte unice dintr-un domeniu de specialitate.

Din punct de vedere al indexării, este util să deosebim două categorii de termeni:

- termeni formali (bibliografici) cu ajutorul cărora se descriu caracteristicile exterioare proprii unui document;

- termeni de conținut prin care se redă conținutul informațional al documentului.

Indexarea ca muncă intelectuală se bazează pe analiza amănunțită a conținutului și se exprimă printr-un limbaj documentar specializat.

Limbajul documentar constituie unul din cele mai importante componente ale oricărui sistem de informare și documentare.

Limbajul documentar este un limbaj normalizat utilizat pentru a caracteriza datele sau conținutul documentelor și care permite înmagazinarea și regăsirea acestora (STAS 8301-81. Informare și documentare. Terminologie).

Ca orice alt limbaj convențional, conceput anume pentru realizarea unor scopuri practice determinate, limbajul documentar (LD) este constituit din :

— lista de simboluri elementare sau semne (LS) care constituie alfabetul limbajului ;

— reguli de formare (RgF), care stabilesc ce anume combinații sint admise între simbolurile elementare (ceea ce constituie lexicul limbajului) ;

— reguli de transformare (RgT), care stabilesc ce fel de transformări de expresii sint admise pentru obținerea unei concluzii logice (adică ceea ce constituie gramatica limbajului) ;

— reguli de interpretare (RgI), care stabilesc sensul care trebuie

exprimarea în termenii săi a oricărui text scris în limbaj natural ;

— să permită formalizarea procesului de traducere dat în limbajul natural și invers, adică să fie posibilă descompunerea operațiilor enumerate mai sus, în elementele lor ;

— să contribuie la realizarea unor factori de identificare și pertință superiori.

În general, după organizarea lor internă, limbajele documentare pot fi cu structură ierarhizată și cu structură combinatorie.

Ca parte componentă a limbajelor cu structură combinatorie, limbajul de tip descriptor exprimă conținutul documentelor prin termeni caracteristici principali (descriptori) aranjați în liste sau vocabulare normalizate (tezaure).

Rezultatul acestei analize îl reprezintă o fișă de descriere bibliografică indexată cu descriptori.

Cu ajutorul acestor fișe de descriere bibliografică se constituie o bază de date bibliografice indexată cu descriptori. În prezent, baza de date bibliografice indexate a I.N.T.D.-ului conține cea 400 000 de semnalări bibliografice. În paralel cu această constituire de bază de date se realizează și un serviciu de informare documentară curentă denumit „PRODOC” format

Fișier

Informarea documentară în teorie și practică

În 1978, Institutul Național de Informare și Documentare lansa o nouă publicație care, timp de zece ani, și-a dovedit utilitatea pentru oamenii de meserie din informarea și documentarea românească, dar și pentru specialiștii din disciplinele conexe. Titlul ei complet este „Informarea documentară în teorie și în practică. Mapă documentară”.

Publicația aceasta intră în categoria „mapelor” pentru că, din punct de vedere fizic, are într-adevăr acest aspect. De cinci ori pe an sosește pe masa de lucru a cititorilor săi oferindu-le tot ce se poate oferi din lumea documentariștilor pentru documentariști.

Concomitent, mapa documentară este o publicație primară și secundară, fișier bibliografic, masiv de date și informații, culegere metodică, manual etc. etc.

Firese, tematica ei este deosebit de variată: legislație și standardizare pentru domeniu; terminologie; catalogare, clasificare și indexare; dotare cu echipamente specifice; miniaturizarea documentelor și automatizarea fluxurilor; organizarea activităților și a unităților în rețele și sisteme; pregătirea cadrelor și perfecționarea pregătirii profesionale, servicii specifice și servicii auxiliare, știri, apariții recente, manifestări științifice, evoluția politicii de informare și documentare ș.a.

Materialele publicate prin mapa documentară se constituie și în bază teoretică și practică pentru organizarea și perfecționarea activității de informare și documentare atât la nivelul ramurilor și domeniilor economice, cât și la nivelul unităților din economia națională care au această obligație legală. În mapă sint abordate și modalitățile de constituire, actualizare și exploatare a băncilor și bazelor de date pe produse și tehnologii care pun la dispoziția specialiștilor informațiile necesare pentru îmbunătățirea calității și creșterea nivelului tehnic al produselor românești.

MODEL DE FIȘĂ BIBLIOGRAFICĂ DIN SISTEMUL PRODOC

(1) REFERINȚA	32391-87
(2) C.Z.U. COD.	69.025.331.5 44.226.44.256
(3) NR. INVENT.	151542
(4) AUTOR	DURMERT G.
(5) TITLUL	PARDOSELI INDUSTRIALE DIN BETON FIBROS ARMAT BETON
(6) REVISTA	IMPO. R. F. GERMANIA VOL — NR. 1 LUNA FEB. AN. 1987 PAG. 51—52 FIG. 2 TAB. — REF. BIBL
(7) REF. BIBL.	
(8) DESCRIPTORI	CONSTRUCȚII. ELEMENTE DE CONSTRUCȚII. PARDOSEALĂ. BETON FIBROS. COMPOZIȚIA BETONULUI. TEMPERATURA BETONULUI. TURNAREA BETONULUI. ÎNCĂLZIRE PRIN PARDOSEALĂ
(9) ANALIST	7

atribuit expresiilor alcătuite pe baza regulilor de formare (ceea ce constituie dicționarul limbajului).

Astfel, componența unui limbaj documentar poate fi scrisă sub formă mnemonică :

LD = KS + RgF + RgT + RgI

Pentru a îndeplini funcțiile cerute conform definiției date, limbajul documentar trebuie să satisfacă următoarele condiții principale :

— să fie univoc, adică fiecare înscriere în acest limbaj să admită numai o singură interpretare ;

— să aibă o putere semantică destul de mare, adică să permită

pe 312 teme și domenii tematice.

Ordonate după oricare din elementele de descriere tematică a conținutului, fișele PRODOC pot constitui baza creării unui fișier bibliografic propriu pentru rezolvarea cerințelor informaționale ale beneficiarului. Cu ajutorul acestui fișier beneficiarul poate să-și efectueze propriile sale cercetări bibliografice și, după identificarea materialelor documentare utile, poate să solicite împrumutul, xerocopiarea sau traducerea acestora.

ing. Andrei MOȘU

Fiecare volum al mapei conține trei fascicule distincte: „Studii și comunicări (contribuții românești). Știri din țară”; „Prelucrări de articole și extrase din literatura străină”; „Fișe bibliografice”. Dar, în funcție de cerințele beneficiarilor și de disponibilitățile portofoliului, sunt incluse fascicule suplimentare și alte materiale documentare: broșuri, prospecte, pliante, file de reclamă ș.a.

Autorii articolelor originale din fascicula întâi sînt, cel mai adesea, personalități științifice marcante, dar și tineri care bat la porțile afirmării, cursanți (la cursurile organizate de către I.N.I.D.), studenți care își susțin examenul de diplomă pe teme din domeniile de care se ocupă institutul nostru.

Mapa documentară își propune să fie tribună pentru opinii în domeniul, mijloc de propagandă a acestuia (în măsura în care informarea și documentarea stau la baza unor importante invenții, inovații sau raționalizări), oglindă în care să se reflecteze nivelul cercetării și problematica din cadrul unor zone de activitate interferente în țara noastră: informarea și documentarea, biblioteconomia, arhivistica.

Colegiul de redacție este reprezentativ: personalități din domeniile amintite, cadre de conducere ale unor unități, specialiști cu îndelungată experiență.

Stelian D. NEICU

3

Informatizarea bibliotecilor pe plan mondial

Se poate considera că în anii '80, sistemele de automatizare a bibliotecilor au ajuns la maturitate. Vom considera doar această perioadă și nu vom face incursiuni istorice.

În primul rînd, suportul tehnologic a progresat în suficientă măsură încît orice bibliotecă — indiferent de mărime, tip și particularități — să-și găsească calculatoare și dispozitive periferice (într-un cuvînt echipament) pe măsură și într-o gamă largă de prețuri.

Anii '80 au adus pe scena tehnologiei informatice (alături de consacratele calculatoare centrale și minicalculatoare) microcalculatoarele, mai ales în forma lor cea mai uzuală — calculatoare personale. Acestea sînt acum suficient de puternice pentru a fi realmente folosite de bibliotecarul și suficient de ieftine pentru ca cele mai modeste biblioteci să și le poată permite. Pe lângă aceasta, minicalculatoarele sînt acum atît de puternice încît pot satisface necesitățile bibliotecilor mari (chiar dacă nu și ale celor foarte mari); vezi bibliotecile naționale ale Canadei, Franței (GEAC) și Scoției (Hewlett Packard)**.

Din punct de vedere al dispozitivelor de stocare a informației, discurile magnetice actuale — cu capacități între 5 milioane și 7,5 miliarde de caractere per unitate — pot acoperi practic necesitățile oricărei biblioteci. Însă inovația majoră a ultimilor ani — și care pare a avea un impact semnificativ în lumea bibliotecilor și a centrelor documentare — este discul optic (CD-ROM = Compact Disk — Read Only Memory). Acesta oferă

capacități de ordinul miliardelor de caractere la un preț foarte accesibil. Deși are dezavantajul major că, odată scris, nu mai poate fi șters, prețul scăzut permite „ediții revizuite și adăugite” la perioade foarte scurte.

Pe planul comunicațiilor, proliferarea rapidă a rețelelor de calculatoare oferă bibliotecilor tarife accesibile (nu foarte mici totuși) pentru comunicațiile de date. Nu mai este — în general — nevoie să se utilizeze pentru astfel de transmisii căile telefonice, care permit vitezele mici la costuri prohibitive. Vitezele uzuale la care comunică acum terminalele cu calculatoarele distanțe (pe rețele publice de transmisii de date) variază între 150 și 1200 de caractere pe secundă (1200—9600 bands).

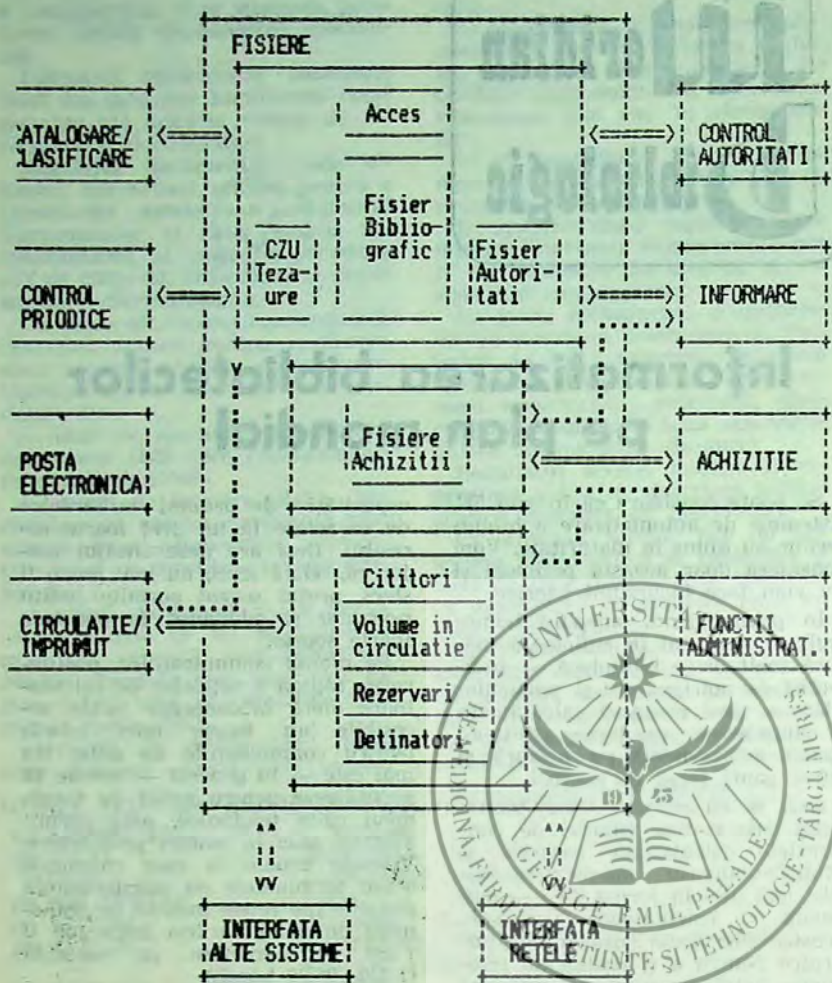
Această evoluție a oferit bibliotecarilor posibilitatea de a partaja resurse informaționale (fișiere de autoritate, colecții de înregistrări bibliografice), de a evita paralelisme și de a comunica lesnicios între ei. Desigur, aceste posibilități — rapid puse în practică — au influențat semnificativ modul de lucru și au sporit atît calitatea, cît mai ales productivitatea muncii în serviciile tehnice ale bibliotecilor.

Putem considera două categorii de subsisteme informatice — suport pentru activitățile dintr-o bibliotecă: cele care asistă bibliotecarul și cele care asistă cititorul.

În prima categorie intră cele care informatizează activitățile tehnice:

- circulația (controlul împrumuturilor);
- achizițiile;
- controlul periodicelor;

REDACȚIA UREAZĂ
TUTUROR
COLABORATORILOR
ȘI CITITORILOR
BULETINULUI
„BIBLIOTECA”
UN CĂLDUROS
„LA MULȚI ANI”
CU OCAZIA
NOULUI AN 1989

<====> legaturi standard
 <.....> legaturi optionale

Figura 1 - Structura generala a unui sistem de biblioteca

- controlul fișierelor de autoritate;
- catalogarea descriptivă;
- clasificarea;
- imprumutul interbibliotecar;
- administrare.

In cea de-a doua intră cele care informatizează serviciile „publice”:

- consultarea cataloagelor;
- regăsirea documentară.

O imagine de ansamblu a unui astfel de sistem este prezentată în figura 1.

Tendința majoră a anilor '80 este ca bibliotecile să-și instaleze „sisteme integrate”, adică mai multe subsisteme specializate, dar interconectate, deci care funcționează ca un tot unitar.

Se pot distinge două modalități majore prin care o bibliotecă își poate instala un subsistem, mai multe subsisteme sau chiar un sistem integrat.

Prima presupune ca biblioteca să-și realizeze un subsistem pe mă-

sură fie proiectându-și și realizându-și singură programele necesare, fie comandându-le unei firme de software (specializate sau nu). Deși calitatea rezultatului este, de regulă, foarte bună, eforturile și costurile cerute fac această modalitate din ce în ce mai puțin populară.

A doua modalitate presupune achiziționarea unui sistem (sau subsistem) de la un furnizor extern. Aceasta poate fi o firmă specializată (care furnizează de regulă și echipamentul de calcul) sau o altă bibliotecă care comercializează sistemul pe care și l-a realizat.

Această a doua cale câștigă în popularitate pe de o parte datorită creșterii calității sistemelor comerciale, pe de altă parte, datorită scăderii prețurilor pe această piață.

Firmele specializate au proliferat în anii '80. La sfârșitul lui '84 erau instalate în țările occidentale (mai ales SUA) 79 sisteme la cheie (din care 167 instalate chiar în 1984) de către 24 firme. Aceasta în contrast cu doar 96 sisteme realizate chiar de bibliotecile respective. [Mathews 85].

La sfârșitul lui 1986 se ajunsese la cca 1100 sisteme instalate din care 193 instalate în 1986. [Walton 87].

Se poate observa deci o accelerare a lărgirii pieței.

Dacă convenim să denumim sistemele informatice interactive (online) de bibliotecă „sisteme moderne”, cu alte cuvinte dacă facem abstracție de „preistoria” informatizării bibliotecilor reprezentate de sistemele off-line, începe să se considere că sîntem în pragul generației următoare de sisteme. [Show, Culkin 87].

E greu acum de creionat profilul unui asemenea sistem. Se pot însă distinge două trăsături pe care aceste sisteme le vor avea.

În primul rînd ele vor fi integrate. Noutatea o va reprezenta maniera de integrare, și anume, subsisteme provenind de la producători diferiți vor fi interconectate prin interfețe standardizate. În

acest fel, biblioteca va fi liberă să-și aleagă pentru fiecare funcție subsistemul cel mai potrivit de pe piață, fără a sacrifica unitatea ansamblului.

În al doilea rând, aceste sisteme vor utiliza tehnici de inteligență artificială pentru a pune la dispoziție atât bibliotecarului cit și utilizatorului adevărate „sisteme expert”, care să multiplice multitudinea de competențe necesare într-o bibliotecă și care acum sînt inevitabil deficitare. [Smith, 87].

Pentru cititor aceasta ar însemna posibilitatea de a beneficia și de competențele colegilor sau chiar ale specialiștilor din diversele domenii tehnice atunci cînd prelucrează un material bibliografic.

Pentru cititor aceasta ar însemna practic ca sistemul să-i dea sugestii în selectarea materialului, spre deosebire de sistemele actuale care — în general — se bazează pe abilitatea utilizatorului de a folosi căile de acces oferite și chiar pe ingeniozitatea de a combina aceste căi pentru a identifica materialul dorit.

Nici cea mai succintă privire asupra informatizării bibliotecilor nu poate ignora două fenomene care au loc în America de Nord, și care influențează semnificativ evoluția în acest domeniu.

Primul fenomen îl constituie apariția așa-numitelor „utilități bibliografice” care au deja aproape 20 de ani de funcționare. Acestea: OCLC — Online Computer Library Center (SUA), RLIN — Research Libraries Information Network (SUA), UTLAS (Canada), WLN — Western Library Network (SUA) sînt organizații mai mult sau mai puțin comerciale, de fapt, un fel de consorții de biblioteci. Scopul lor este partajarea resurselor informaționale ale bibliotecilor afiliate, continuînd astfel — într-o formă specifică epocii — tradiția cooperării între bibliotecari.

O asemenea organizație se bazează pe un fond de înregistrări bibliografice. O însemnată parte a acestui fond o constituie înregistrările furnizate de Biblioteca Congresului.

Cînd procedează la catalogarea unui material, catalogatorul încearcă să identifice o înregistrare bibliografică adecvată în baza de date a utilității la care biblioteca sa este afiliată. Dacă există o asemenea înregistrare ea este preluată cu eventuale modificări ale datelor specifice bibliotecii. În această situație, durata catalogării scade la câteva minute. Cîștigul este enorm, mai ales în cazul materialelor în limbi neuzuale sau din domenii foarte particulare.

Dacă nu se identifică o înregistrare pentru materialul respectiv, atunci catalogarea se face în mod obișnuit, dar înregistrarea se păstrează în baza de date. Astfel, următorul catalogator care va fi pîs în situația să prelucreze materialul respectiv va putea să evite recatalogarea.

Dacă bibliotecile doresc (și o bună parte neavînd încă cataloage on-line, doresc) primesc fișele mobile ale materialelor lor catalogate care sînt deja personalizate (conțin datele specifice bibliotecii) și au vedetele gata tipărite în antet.

Pe lîngă evitarea paralelismelor, prin stocarea informațiilor specifice fiecărei biblioteci, se constituie automat și un catalog colectiv. În plus se pot implementa proceduri elaborate de împrumut interbibliotecar.

Bazele de date ale utilităților au ajuns la milioane de înregistrări bibliografice. Ținînd cont că aceste utilități grupează un număr enorm (OCLC de ex. are ca 6000 de biblioteci, se poate considera că amploarea cooperării este remarcabilă.

Modelul acestor utilități este urmat și în alte părți ale lumii. De exemplu rețeaua REBUS din El-

veția francofonă (Bettex 88) și rețeaua ALEPH din Israel (Ben-Chaim 87). Este însă de presupus că nu peste prea mult timp toate agențiile bibliografice naționale vor lucra oarecum în același regim.

Al doilea fenomen important este așa-numitul LSP (Linked Systems Project) — Proiectul Sistemelor Interconectate.

În cadrul acestui proiect cele trei utilități americane împreună cu Biblioteca Congresului s-au interconectat, urmîrind un dublu scop: în primul rînd să constituie — printr-un efort colectiv — un fișier național de autorități veritabil, iar în al doilea rînd să schimbe între ele înregistrări bibliografice, multiplicînd astfel încă și mai mult portofoliul de înregistrări bibliografice aflat la dispoziția fiecărui catalogator.

Proiectul nu se desfășoară fără dificultăți. Pe lîngă cele de ordin tehnic (încă semnificative) mai sînt destule de ordin organizatoric. Dar efectul și impactul proiectului vor fi fără îndoială extrem de importante. Nu este greu de întrevăzut un scenariu (nu foarte îndepărtat) în care rețelele bibliografice naționale sînt interconectate — după modelul LSP — și fiecare bibliotecă preia înregistrarea bibliografică a unui material din bibliografia națională respectivă.

N. BADEA, D. MATEI,
B. TEODORESCU

* *Sintagma „automatizarea bibliotecilor” — încetățenită într-o oarecare măsură și la noi — provine din expresia consacrată de americani „library automation” și desemnează folosirea calculatorului ca un instrument curent al bibliotecarului. Deoarece calculatorul nu automatizează (în sensul efectuării fără intervenția omului) funcțiile definitorii ale bibliotecii (catalogare, clasificare, consultare, împrumut...) ci doar le facilitează, asistînd bibliotecarul, preferăm sintagma „informatizarea bibliotecilor”.*

** *În paranteze apar firmele furnizoare ale calculatoarelor respective.*

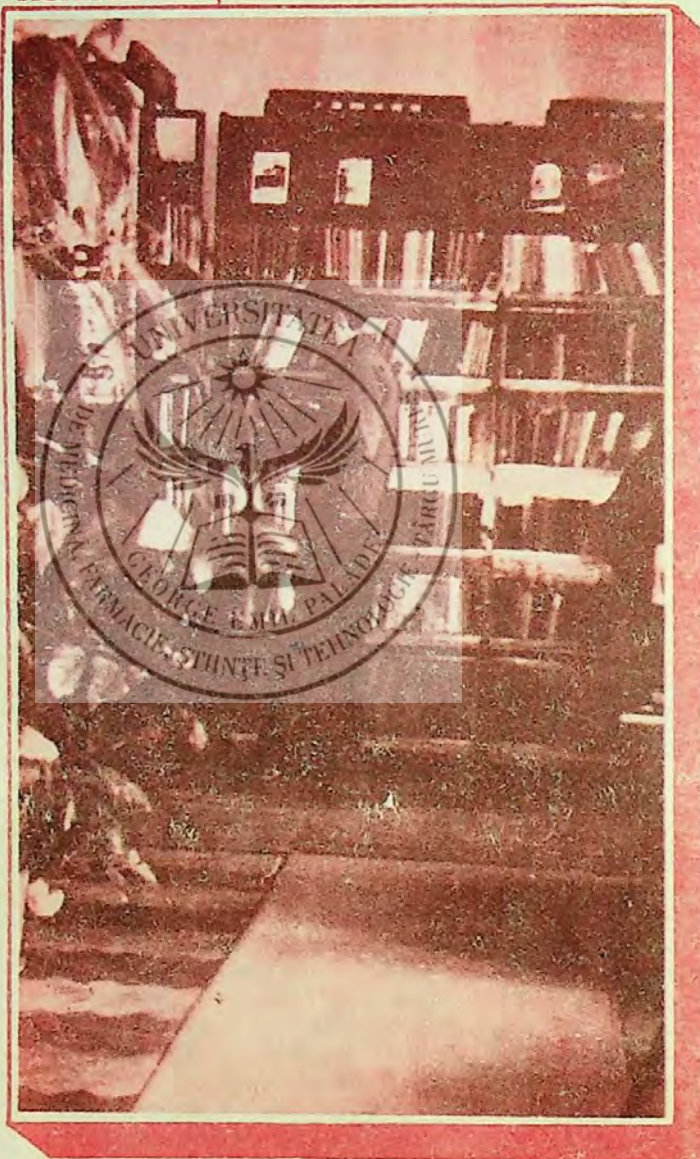
biblioteca

Coperta I

INSTITUTUL NAȚIONAL DE INFORMARE
ȘI DOCUMENTARE

Coperta a IV-a

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „GHEORGHE
ASACHI” IAȘI

biblioteca

biblioteca

biblioteca

biblioteca

Prețul: 5 lei exemplarul